

ПРОГРАМ
ПРИПРАВНИЧКОГ СТАЖА ЗДРАВСТВЕНИХ РАДНИКА

1. Програмом приправничког стажа здравствених радника уређује се општи и стручни дио за здравствене раднике са високом и средњом стручном спремом, којим се прописује градиво и литература из којих приправници полажу општи и стручни испит за рад у здравственој установи, те практичан рад у примјени метода и поступака на свим нивоима здравствене заштите.
2. Програм приправничког стажа за здравственог сарадника прописује здравствена установа у којој се приправник оспособљава за самосталан рад.
3. Приправнички стаж се обавља у оквиру времена утврђеног за поједине области у складу са овим програмом.
4. Програм приправничког стажа обухвата превентивне, дијагностичке, терапијске, оперативне и рехабилитационе вјештине и знања које приправник треба да савлада у току приправничког стажа.
5. Приправнички стаж обавља се у здравственој установи која испуњава следеће услове:
 - 5.1. обавља одређене послове здравствене дјелатности, према захтјеву појединог дијела програма приправничког стажа за приправнике,
 - 5.2. у обављању послова у здравственој дјелатности из тачке 5.1. овог члана, учествује здравствени радник, односно здравствени сарадник који има најмање исти степен стручне спреме и најмање три године радног искуства у струци и
 - 5.3. има потребну медицинску и техничку опрему за успјешно спровођење програма предвиђеног оспособљавања према захтјевима савремене медицине.
6. Дио приправничког стажа према прописаном програму за одређену област може се обављати и у другом правном лицу.
7. Приправнички стаж обавља се у здравственој установи у редовно радно вријеме.
8. Здравствена установа ће омогућити обављање приправничког стажа здравственом раднику и здравственом сараднику.
9. Здравствена установа ће запосленом раднику у установи омогућити обављање волонтерског приправничког стажа уз рад.
10. Приправнички стаж обавља се по правилу без прекида.
11. Приправнички стаж се може прекинути у оправданим случајевима, с тим да се приправнички стаж продужава за онолико времена за колико је прекид трајао.

12. Оправдани прекид приправничког стажа подразумијева болест, породилско одсуство, смрт члана уже породице и тежа болест члана уже породице.

13. О настављању приправничког стажа одлучује здравствена установа у којој је приправнички стаж почет.

14. Програм приправничког стажа састоји се из

- 14.1. општег и
- 14.2. стручног дијела.

15. У оквиру општег дијела програма врши се провјера знања кандидата из:

- 15.1. основа уставног уређења,
- 15.2. радних односа,
- 15.3. прописа о здравственој заштити о здравственом осигурању, лијековима, медицинским средствима и апотекарској дјелатности и
- 15.4. прописа о пензијском и инвалидском осигурању.

16. У оквиру стручног дијела врши се провјера знања здравственог радника, односно здравственог сарадника за самосталан рад у здравственој установи.

I ОПШТИ ДИО ПРОГРАМА

Програм испита из општег дијела обухвата:

1. основе уставног уређења,
2. радне односе,
3. здравствену заштиту,
4. здравствено осигурање,
5. лијекови и медицинска средства,
6. апотекарска дјелатност и
4. пензијско-инвалидско осигурање.

1. Основи уставног уређења:

1.1. градиво:

1.1.1. појам Устава,

1.1.2. поступак за промјену и доношење Устава,

1.1.3. људска права и основне слободе,

1.1.4. однос Устава и других правних норми,

1.1.5. Устав и уставно уређење Босне и Херцеговине:

1.1.5.1. надлежност и односи између институција Босне и Херцеговине и ентитета,

1.1.5.2. Парламентарна скупштина (састав, избор, мандат, начин одлучивања и надлежности),

1.1.5.3. Предсједништво (избор, мандат, састав и надлежности),

1.1.5.4. Савјет министара (именовање, мандат, састав и надлежности),

1.1.6. основна начела Устава и темељи уставног уређења Републике Српске:

1.1.6.1. писмо, језик и државна обиљежја у Републици Српској,

1.1.6.2. уставна концепција и уставно регулисање уставних права и слобода (лична права и слободе, политичка права и слободе, уставне надлежности, посебна права и слободе, остваривање и заштита људских права и основних слобода),

- 1.1.6.3. права и дужности Републике,
- 1.1.6.4. Народна скупштина Републике Српске (избор, надлежности и начин рада),
- 1.1.6.5. Вијеће народа (избор и надлежности),
- 1.1.6.6. предсједник Републике (избор, надлежност, мандат, имунитет и акта која доноси),
- 1.1.6.7. Влада Републике Српске (избор, састав, надлежности и акти које доноси),
- 1.2. правни извори:
 - 1.2.1. Устав Републике Српске,
 - 1.2.2. Устав БиХ и
 - 1.2.3. Општи оквирни споразум за мир у БиХ.
- 2. Радни односи:
 - 2.1. градиво:
 - 2.1.1. заснивање радног односа,
 - 2.1.2. услови за заснивање радног односа,
 - 2.1.3. радна књижица,
 - 2.1.4. пробни рад,
 - 2.1.5. приправници, волонтери,
 - 2.1.6. радни односи на одређено и неодређено вријеме,
 - 2.1.7. распоређивање радника,
 - 2.1.8. радно вријеме:
 - 2.1.8.1. пуно, скраћено, прековремени рад,
 - 2.1.8.2. прерасподјела радног времена,
 - 2.1.8.3. ноћни рад,
 - 2.1.8.4. једнократно и двократно, рад у смјенама,
 - 2.1.9. одмори и одсуства:
 - 2.1.9.1. одмор у току дана, дневни, седмични, годишњи одмор,
 - 2.1.9.2. плаћено и неплаћено одсуство,
 - 2.1.9.3. мировање радног односа,
 - 2.2. правни извори:
 - 2.2.1. Закон о раду и
 - 2.2.2. Општи колективни уговор.
- 3. Здравствена заштита:
 - 3.1. градиво:
 - 3.1.1. обезбјеђење здравствене заштите,
 - 3.1.2. начела здравствене заштите,
 - 3.1.3. права и обавезе грађана и пацијената,
 - 3.1.4. нивои здравствене заштите,
 - 3.1.5. врсте здравствених установа и услови за почетак рада,
 - 3.1.6. радно вријеме у здравственој установи,
 - 3.1.7. надзор над радом у здравственој установи,
 - 3.1.8. органи здравствене установе,
 - 3.1.9. статут здравствене установе,
 - 3.1.10. финансирање здравствене установе,
 - 3.2. правни извори:
 - 3.2.1. Закон о здравственој заштити и
 - 3.2.2. Закон о систему јавних служби.
- 4. Здравствено осигурање:
 - 4.1. градиво:

- 4.1.1. обавезно здравствено осигурање (осигураници),
- 4.1.2. права из обавезног здравственог осигурања,
- 4.1.3. лично учешће осигураних лица у трошковима здравствене заштите и
- 4.2. правни извор:
 - 4.2.1. Закон о здравственом осигурању.
- 5. Лијекови и медицинска средства:
 - 5.1. градиво:
 - 5.1.1. дефиниције, подјеле, класификације,
 - 5.1.2. стављање у промет,
 - 5.1.3. производња и промет на велико,
 - 5.1.4. испитивање и контрола квалитета,
 - 5.1.5. фармацеутски облици и операције,
 - 5.1.6. рецепт, листе лијекова,
 - 5.1.7. фармакопеја, стручна литература,
 - 5.1.8. евиденције, извјештаји,
 - 5.1.9. фармаковигиланца, материовигиланца,
 - 5.2. правни извори:
 - 5.2.1. Закон о лијековима и медицинским средствима,
 - 5.2.2. Закон о сузбијању и спречавању злоупотребе опојних дрога,
 - 5.2.3. Закон о евиденцијама и статистичким истраживањима у области здравствене заштите,
 - 5.2.4. Закон о хемикалијама и
 - 5.2.5. Закон о биоцидима.
 - 5.3. Литература:
 - 5.3.1. Национална политика лијекова,
 - 5.3.2. Стратегија у области лијекова,
 - 5.3.2. Добра апотекарска пракса.
- 6. Апотекарска дјелатност:
 - 6.1. градиво:
 - 6.1.1. апотекарска дјелатност, фармацеутска здравствена заштита,
 - 6.1.2. промет на мало, апотека и специјализована продавница, организација рада,
 - 6.1.3. апотекарски радници и дјелокруг њиховог рада, радно вријеме,
 - 6.1.4. припрема и издавање лијекова,
 - 6.1.5. добра апотекарска пракса,
 - 6.1.6. основе казних одредаба из предметног закона и
 - 6.2. правни извор:
 - 6.2.1. Закон о апотекарској дјелатности.
 - 6.3. литература:
 - 6.3.1. Национална политика лијекова,
 - 6.3.2. Стратегија у области лијекова,
 - 6.3.3. Добра апотекарска пракса.
- 7. Пензијско и инвалидско осигурање:
 - 7.1. градиво:
 - 7.1.1. осигураници (утврђивање својства осигураника),
 - 7.1.2. доприноси,
 - 7.1.3. права из пензијско-инвалидског осигурања,
 - 7.1.4. права по основу инвалидности:
 - 7.1.4.1. појам инвалидности,
 - 7.1.4.2. повреда на раду,
 - 7.1.4.3. професионалне болести,

- 7.1.4.4. превенција инвалидности и
- 7.2. правни извор:
- 7.2.1. Закон о пензијском и инвалидском осигурању.

II СТРУЧНИ ДИО ПРОГРАМА

1. Програм стажа из стручног дијела обухвата практичан рад здравственог радника у примјени метода и поступака по нивоима здравствене заштите и обавља се у оквиру прописаног времена.
2. Програм стручног дијела испита односи се на:
 - 2.1. здравствене раднике високог образовања и
 - 2.2. здравствене раднике средњег образовања.

A. ЗДРАВСТВЕНИ РАДНИК ВИСОКОГ ОБРАЗОВАЊА

A.1. Доктор медицине

Програм приправничког стажа доктора медицине траје годину дана и обухвата знања и вјештине које су означене као:

- а) знања:
 - 1) репродукује (означено са Р),
- б) вјештине:
 - 1) посматра (означено са П) и
 - 2) изводи (означено са И), колико пута (означено бројем уз одговарајућу

скраћеницу).

Програм приправничког стажа обухвата:

1. Примарна здравствена заштита са организацијом здравственог система и важећим законодавством.....71 дан,
 2. Служба хитне медицинске помоћи21 дан,
 3. Педијатрија35 дана,
 4. Гинекологија35 дана,
 5. Интерна медицина42 дана,
 6. Општа хирургија.....42 дана,
 7. Неуропсихијатрија21 дан,
 8. Пнеумофизиологија14 дана,
 9. Оториноларингологија.....7 дана,
 10. Заразне болести7 дана,
 11. Офталмологија.....7 дана,
 12. Физикална медицина и рехабилитација14 дана,
 13. Судска медицина7 дана,
 14. Хигијенско-епидемиолошка заштита21 дан,
 15. Кожне и венеричне болести14 дана,
 16. Социјална медицина7 дана
- укупно:365 дана

1. Примарна здравствена заштита са организацијом здравственог система и важећим законодавством (71 дан)

- 1.1. Познавање специјалистичких налаза и њихова правилна интерпретација..... Р
- 1.2. Познавање предности кућног лијечења и његаР
- 1.3. Принципи палијативне њега..... Р

1.4. Познавање правних оквира здравственог система	Р
1.5. Познавање мјеста и улоге породичне медицине у систему здравствене заштите Републике Српске.....	Р
1.6. Познавање Међународне класификације болести и стања у здравственој заштити.....	Р
1.7. Познавање принципа вођења медицинске документације, евиденције, етичких принципа и правних посљедица (права и укључење пацијената).....	Р
1.8. Познавање принципа комуникације са специјалистичким и другим службама (нпр. патронажна служба) и правилан начин упућивања, укључујући и критеријуме за упућивање код специјалисте.....	Р
1.9. Познавање принципа комуникација са другим службама ван здравственог система, невладиним организацијама.....	Р
1.10. Познавање примарне превенције, дијагностике, диференцијално-дијагностичких процедура, принципа лијечења, рехабилитација и други поступци са болесницима који се појављују у ординацији породичне медицине.....	Р
1.11. Познавање мјера рационалног прописивања лијекова за одређене болести и поремећаје здравља.....	Р
1.12. Познавање начела оцјењивања радне способности у смислу привремене спријечености за рад усљед болести, повреде и осталих поремећаја здравља.....	Р
1.13. Познавање медицинских принципа у раном дијагностиковању незаразних болести.....	Р
1.14. Познавање могућности и домета превентивне дјелатности.....	Р
1.15. Познавање водича добре медицинске праксе за најчешћа обољења и стања у ПЗЗ (шећерна болест, КВБ, рак, плућне болести и друго).....	Р
1.16. Узимање анамнестичких података у ординацији породичне медицине.....	И-20х
1.17. Објективни преглед болесника.....	И-20х
1.18. Систематски превентивни преглед одраслог пацијента са испитивањем ризичног понашања.....	И-10х
1.19. Припрема обољелог и повријеђеног за транспорт	И-3х
1.20. Обрада и превијање хируршке ране	И-5х
1.21. Постављање уринарног катетера	И-5х
1.22. Брис носа и гуше	И-2х
1.23. Инјекције (интрадермално, супкутано, интрамускуларно и интравенски)..	10х свака
1.24. Вакцинисање по програму вакцинације	И-5х
1.25. Снимање и читавање ЕКГ-а	И-20х
1.26. Демонстрација употребе инхалатора пацијентима	И-5х
1.27. Начела рационалног прописивања лијекова за одређене болести и стања.....	И-20х
1.28. Писање рецепата.....	И-20х
1.29. Препознавање нежељених терапијских ефеката и њихово отклањање.....	И-5х
1.30. Интерпретација и примјена лабораторијских налаза	И-20х
1.31. Интерпретација и примјена радиографских налаза	И-20х
1.32. Интерпретација и примјена налаза ултразвука	И-5х
1.33. Комуникација са специјалистичким службама и правилан начин упућивања, укључујући и критеријуме за упућивање код специјалисте	И-10х
1.34. Писање упутница специјалисти	И-20х
1.35. Вођење медицинске документације болесника (здравствени картон).....	И-10х
1.36. Оцјењивање радне способности у смислу привремене спријечености за рад усљед болести, повреде и осталих поремећаја здравља	И-10х
1.37. Писање дознака, отварање боловања и издавање потврда о привременој спријечености за рад	И-10х

1.38. Издавање љекарског увјерења и повредне листе	И-5х
1.39. Пружање хитне помоћи (у здравственој установи, ван здравствене установе и у току транспорта).....	И-5х
1.40. Методе медицинске помоћи приликом срчаног застоја, престанка дисања, акутних тровања, топлотног удара, дехидрације, опекотина	И-5х
1.41. Планирање и обављање кућних посјета	И-5х
1.42. Комуникација са пацијентом и његовом породицом у амбуланти, кућној посјети.....	И-10х
1.43. Вођење умирућег болесника	Р 2х
1.44. Преглед умрлог	Р 2х
1.45. Издавање умрлице	Р 2х
1.46. Принципи хигијенско-епидемиолошке заштите	
1.47. Уставно уређење Републике Српске, Закон о здравственој заштити Републике Српске	Р
1.48. Радни односи и пензијско осигурање	Р

2. Служба хитне медицинске помоћи (21 дан)

2.1. Упознавање са принципима збрињавања на прехоспиталном нивоу, тријажа, степени хитноће, ланац преживљавања	Р 5х
2.2. Упознавање са облицима срчаног застоја, потенцијални узроци	Р 5х
2.3. Основна животна подршка за одрасле и дјecu, вјештачке вентилације и спољна масажа срца, BLS	И 5х
2.4. Напредна животна подршка одраслих и дјеце, специфичности реанимације, ALS.....	И 5х
2.5. Опструкција дисајног пута, Хајмлихов маневар, бочни положај	И 2х
2.6. Поступак извођења дефибрилације и ендотрахеалне интубације	И 5х
2.7. Поступак успостављања интравенске каниле, лијекови	И 5х
2.8. Упознавање са алгоритмима најчешћих ургентних и хитних стања	Р 5х
2.9. Поступак збрињавања ШОК-а, фазе шок-а, анафилактички шок, коме	Р 5х
2.10. Поступак збрињавања акутног коронарног синдрома, едем плућа, аритмије	Р 5х
2.11. Поступак збрињавања акутне тешке астме и других хитних стања у пулмологији	Р 5х
2.12. Поступак збрињавања можданог удара, главобоље, кризе свијести, епилептични напад	Р 5х
2.13. Поступак збрињавања фебрилних конвулзија, изненадна смрт дојенчета и остала хитна стања у педијатрији	Р 5х
2.14. Поступак збрињавања акутног абдомена и других акутних хируршких стања	Р 5х
2.15. Поступак збрињавања акутних гинеколошких стања, ванматерична трудноћа, метрорагије, еклампсија, пород	Р-И 5х
2.16. Поступак збрињавања хитних стања у офталмологији, оториноларингологији	Р 5х
2.17. Прехоспитални третман акутних психијатријских стања	Р 5х
2.18. Принципи и приоритети збрињавања траума пацијената, примарни и секундарни	Р 5х
2.19. Преломи екстремитета, отворени и затворени, истегнућа и ишчашења коштаног зглобних структура	Р 5х

- 2.20. Извођење и примјена приручних и стандардних имобилизационих средстава, транспорт И 5x
- 2.21. Дејство физичких и хемијских агенаса, опекотине, акутна тровања Р 5x
- 2.22. Акцидентална стања, удар струје, удар грома, утапање и остала стања..... Р 5x
- 2.23. Судско – медицински аспекти у ургентној медицини Р 5x

3. Педијатрија (35 дана)

- 3.1. Познаје принципе здравственог васпитања за новорођенчад, дојенчад и адолесценте.....Р
- 3.2. Познаје принципе систематског здравственог надзора дјецe – посебно дојенчади, дјецe пред упис у школу и адолесценатаР
- 3.3. Познаје принципе посебне заштите према факторима ризика по здравље, а посебно код акутних (масовна незараза обољења) и заразних обољења (посебно АИДС-а) Р
- 3.4. Познаје методе ране дијагностике и препознавања наведених обољења Р
- 3.5. Овладава знањима и вјештинама важним за правовремено постављање дијагнозе, као и скрининг методама..... Р
- 3.6. Упознаје методе правовременог и ефикасног лијечења најчешћих стања, обољења и повреда Р
- 3.7. Овладава принципима пружања хитне медицинске помоћи повријеђеним и обољелим у здравственој установи, изван здравствене установе и током транспортаР
- 3.8. Упознаје принципе кућног лијечења обољеле и повријеђене дјецe
- 3.9. Упознаје законске индикације за медицинску рехабилитацију Р
- 3.10. Овладава индикацијама за коришћење консултативних специјалистичких и конзилијарних прегледаР
- 3.11. Познаје индикације за лабораторијске, рендген, ЕКГ, ултразвучне и друге помоћне дијагностичке методеР
- 3.12. Познаје индикације за упућивање на болничко лијечење Р
- 3.13. Овладава принципима прописивања лијекова, санитетског материјала и помоћних медицинских средстава у складу са фармакотерапијском доктрином..Р
- 3.14. Познаје водиче добре клиничке праксе за најчешћа обољења и стања (астма, шећерна болест, хипертензија, гојазност, акутни гастроинтестинални поремећаји)Р
- 3.15. Познаје главне облике ризичног понашања у адолесценцији (пушење, алкохолизам, наркоманија, прерана полна активност) Р
- 3.16. Систематски преглед здравог дојенчета И-10x
- 3.17. Систематски преглед предшколског дјетета И-10x
- 3.18. Систематски преглед школског дјетета И-10x
- 3.19. Систематски преглед адолесцентаИ-10x
- 3.20. Мјерење тјелесне масе, тјелесне висине и обима главе и упоређивање са стандардима (графиконима) раста И-20x
- 3.21. Процјена дентиције И-20x
- 3.22. Процјена стадијума полног сазријевања И-20x
- 3.23. Испуњавање здравственог картона И-5x
- 3.24. Провјеравање уредности вакцинација (у здравственој књижици и картону дјетета) И-10x

- 3.25. Објашњавање родитељима (и дјечи) о значају вакцинација И-10х
- 3.26. Давање писаног савјета за исхрану дојенчета, потхрањеног и гојазног дјетета
.....П-10х
- 3.27. Практична примјена оралних, супкутаных и интрамускуларних
вакцина..... И-15х
- 3.28. Индивидуални здравствено-васпитни рад са адолесцентима..... П-5х
- 3.29. Групни здравствено-васпитни рад са адолесцентима П-2х
- 3.30. Анамнеза и преглед болесног дојенчета И-10х
- 3.31. Анамнеза и преглед болесног предшколског и школског дјетета..... И-10х
- 3.32. Анамнеза и преглед болесног адолесцента И-10х
- 3.33. Узимања бриса гуше.....И-10х
- 3.34. Директни отоскопски преглед И-10х
- 3.35. Индиректни отоскопски преглед П-5х
- 3.36. Прописивање рецепта И-15х
- 3.37. Писано упутство за оралну рехидрацију П-3х
- 3.38. Тумачење резултата хематолошких и биохемијских анализаИ-10х
- 3.39. Тумачење резултата рендгенских и ултразвучних прегледа.....П-10х
- 3.40. Писање упута за консултативни преглед – физијатра, ОРЛ, офталмолога и
других специјалности.....И-5х
- 3.41. Кућна посјета дјетету са акутним обољењем П-2х
- 3.42. Кућна посјета дјетету са хроничним обољењем П-2х

4. Гинекологија (35 дана)

- 4.1. Гинеколошка анамнеза И-20х
- 4.2. Гинеколошки преглед И-10х
- 4.3. Формирање гинеколошке историје И-5х
- 4.4. Дијагностичке процедуре у гинекологији И-5х
- 4.5. Гинеколошке мале хируршке интервенције И-2х
- 4.6. Гинеколошке операције П-2х
- 4.7. Преоперативна припрема и постоперативна нега и терапија Р
- 4.8. Инфламаторне промјене у малој карлициР
- 4.9. Рано откривање малигних обољења гениталних органа П-10х
- 4.10. Малигноми гениталних органа..... Р
- 4.11. Контрацепција и непосредна посткоитална контрацепција Р
- 4.12. Јувенилна гинекологија Р
- 4.13. Хитна стања у гинекологији..... П-5х
- 4.14. Акушерска анамнеза И-5х
- 4.15. Акушерски прегледИ-5х
- 4.16. Формирање акушерске историје И-5х
- 4.17. Дијагноза трудноћеИ-5х
- 4.18. Поремећаји у раној трудноћи Р
- 4.19. Вођење нормалне трудноће Р
- 4.20. Припрема труднице за порођај И-5х
- 4.21. Вођење нормалног порођајаИ-10х
- 4.22. Вођење патолошког порођаја П-5х
- 4.23. Пуерперијум (бабињаре)..... Р
- 4.24. Крварење у раној и касној трудноћи П-2х
- 4.25. Хитна стања у акушерству П-5х

4.26. Акушерски (опстетрички) шок П-2х

5. Интерна медицина (42 дана)

5.1. Кардиологија (10 дана)

- 5.1.1. Интернистичка анамнеза и физикални преглед у кардиолошкој пријемној амбуланти И-20х
- 5.1.2. Регистравање и интерпретација ЕКГ-а.....И-20х
- 5.1.3. Мјерење артеријског притиска И-20х
- 5.1.4. Ултразвучни преглед срца П-20х
- 5.1.5. Давање парентералне терапије П-10х
- 5.1.6. Кардио-пулмонална реанимација П (И)
- 5.1.7. Праћење пацијената до коронарне јединице и његово збрињавање... П
- 5.1.8. Убацавање привременог пејсмејкера..... П

5.2. Гастроентерологија и ендокринологија (10 дана)

- 5.2.1. Интернистичка-гастроентеролошка анамнеза у пријемној амбуланти.. И-20х
- 5.2.2. Интернистички-гастроентеролошки физикални преглед..... И-20х
- 5.2.3. Дијагностика и терапија гастроентеролошких болести..... П-10х
- 5.2.4. Лијечење улкусне болести Р
- 5.2.5. Хитна стања у гастроентерологији..... П
- 5.2.6. Интернистичка-ендокринолошка анамнеза у пријемној амбуланти..... И-20х
- 5.2.7. Интернистички-ендокринолошки физикални преглед И-20х
- 5.2.8. Дијагностика и терапија ендокринолошких болесника П-20х
- 5.2.9. Лијечење шећерне болести Р
- 5.2.10. Хитна стања у ендокринологији П

5.3. Нефрологија и хематологија (10 дана)

- 5.3.1. Интернистичка-нефролошка анамнеза у пријемној амбуланти И -20х
- 5.3.2. Интернистички-нефролошки физикални преглед И -20х
- 5.3.3. Дијагностика и терапија нефролошких болесника.....И -20х
- 5.3.4. Хемодијализа П-10х
- 5.3.5. Хитна стања у нефрологији П

5.4. Реуматологија и клиничка имунологија (пет дана)

- 5.4.1. Интернистичка-реуматолошка анамнеза у пријемној амбуланти..... И-20х
- 5.4.2. Интернистички-реуматолошки физикални преглед И-20х
- 5.4.3. Дијагностика и терапија реуматолошких обољења И-20х
- 5.4.4. Системске болести везивног ткива и њихово лијечење Р-10х
- 5.4.5. Хитна стања у реуматологији П

6. Општа хирургија (42 дана)

- 6.1. Хируршка анамнеза И-20х
- 6.2. Клинички преглед дојке И-15х
- 6.3. Клинички преглед абдомена И-20х
- 6.4. Палпација периферних артерија и артерија врата И-15х
- 6.5. Дигитални преглед ректума и простате И-5х

6.6. Хируршке операције	П-2х
6.7. Ендотрахеална интубација и општа анестезија	П-2х
6.8. Протокол преоперативне припреме	Р
6.9. Примјена основних принципа дезинфекције и стерилизације	Р
6.10. Збрињавање ургентних хируршких стања	П-5х
6.11. Крикотиреоидектомија и трахотомија	Р, П
6.12. Торакоцентеза код хематопнеумоторакса и пнеумоторакса	П-2х
6.13. Хируршка обрада инфекција коже и поткожног ткива (дренажа апцеса, инцизија парицијума), узимање бриса ране	И-3х
6.14. Постављање еластичног завоја	И-2х
6.15. Превијање ране и уклањање конаца	И-10х
6.16. Примарна обрада мање и средње ране.....	И-5х
6.17. Вађење доступних страних тијела	И-2х
6.18. Давање локалне анестезије	И-2х
6.19. Заустављање крварења – привремена хемостаза	Р (И-2х)
6.20. Обрада мањих опекотина	И-2х
6.21. Обрада већих опекотина	П-2х
6.22. Лабораторијске анализе и радиолошки прегледи у хируршкој дијагностици.....	Р
6.23. Протокол дијагностике и ургентног третмана неурохируршких повреда.....	Р
6.24. Венепункција, давање инфузија	И-10х
6.25. Давање и. м. инјекција	И-10х
6.26. Асистирано дисање амбу балоном и маском	И -2х
6.27. Оксигенотерапија	П-2х
6.28. Припрема за транспорт до друге здравствене установе	Р
6.29. Назогастрична сукција	И -2х
6.30. Клизме	П-2х
6.31. Пункција плуралне шупљине	П-2х
6.32. Постављање уринарног катетера	И -2х
6.33. Привремена имобилизација	И -5х

7. Неурологија и психијатрија (21 дан)

7.1. Неуролошка и психијатријска анамнеза у пријемној амбуланти.....	И-20х
7.2. Неуролошки преглед	И-10х
7.3. Психијатријски интервју	И-10х
7.4. Дијагностика и терапија психијатријских и неуролошких болесника	П-10х
7.5. Лијечење акутних психоза	Р
7.6. Хитна стања у неурологији и психијатрији	П
7.7. Систематски превентивни преглед одраслог са испитивањем ризичног понашања	П

8. Пнеумофтизиологија (14 дана)

8.1. Интернистичка-пулмолошка анамнеза у пулмолошкој пријемној амбуланти	И-10х
8.2. Интернистички-пулмолошки физикални преглед.....	И-10х
8.3. Интерпретација спирометријског налаза	И-10х
8.4. Интерпретација налаза гасних анализа	И-10х
8.5. Очитавање РТГ снимка срца и плућа	Р-10х

- 8.6. Давање терапије и. в. И-5х
- 8.7. Давање инхалаторне терапије И-5х
- 8.8. Бронхоскопија П-5х
- 8.9. Дијагностика и лијечење туберкулозног болесника И-5х
9. Оториноларингологија (7 дана)
- 9.1. Оториноларинголошка анамнеза И-10х
- 9.2. Клинички ОРЛ преглед И-10х
- 9.3. Клинички преглед ува и усне шупљине И-10х
- 9.4. Хируршке операције у ОРЛ П-2х
- 9.5. Испирање спољашњег ушног канала 5х
- 9.6. Ендотрахеална интубација и општа анестезија П-2х
- 9.7. Протокол преоперативне припреме Р
- 9.8. Примјена основних принципа дезинфекције и стерилизације Р
- 9.9. Збрињавање ургентних стања П-5х
- 9.10. Крикотиреоидектомија и трахотомија Р, П
- 9.11. Хируршка обрада инфекција у ОРЛ (дренажа апсцеса, инцизија), узимање бриса ждијела И-3х
- 9.12. Вађење доступних страних тијела И-2х
- 9.13. Лабораторијске анализе и радиолошки прегледи у ОРЛ..... Р
- 9.14. Протокол дијагностике и ургентног третмана ОРЛ повредаР
10. Заразне болести (7 дана)
- 10.1. Анамнеза у амбуланти за инфективне болести И-10х
- 10.2. Физикални преглед заразног болесника И-10х
- 10.3. Интерпретација лабораторијских налаза И-10х
- 10.4. Интерпретација налаза лумбалне пункције И-10х
- 10.5. Дијагностика и лијечење хепатитиса И-5х
- 10.6. Ургентна стања у заразним болестима Р
11. Офталмологија (7 дана)
- 11.1. Офталмолошка анамнеза у амбуланти И-10х
- 11.2. Клинички офталмолошки прегледИ-10х
- 11.3. Клинички преглед ока И-10х
- 11.4. Хируршке операције у офталмологијиП-2х
- 11.5. Протокол преоперативне припреме Р
- 11.6. Примјена основних принципа дезинфекције и стерилизације Р
- 11.7. Збрињавање ургентних стања у офталмологијиП-5х
- 11.8. Хируршка обрада инфекција у офталмологији, узимање бриса окаИ-3х
- 11.9. Вађење доступних страних тијелаИ-2х
- 11.10. Одређивање висусаР
- 11.11. Протокол дијагностике и ургентног третмана офталмолошких повредаР
- 11.12. Мјерење очног притиска И-5

12. Физикална медицина и рехабилитација (14 дана)
- 12.1. Анамнеза у амбуланти физикалне медицине и рехабилитацијеИ-10х
- 12.2. Клинички преглед у физикалној медицини и рехабилитацијиИ-10х
- 12.3. План рехабилитације и праћење ефеката лијечењаИ-10х
- 12.4. Терапијски модалитети у физикалној медицини и рехабилитацијиП -2х
13. Судска медицина (7 дана)
- 13.1. Обдукције, сачињавање обдукционог налазаИ-1х
- 13.2. Класификација и квалификација механичких, физичких и токсичких повреда.....Р
- 13.3. Упознаје се са одредбама кривичног закона, о раду доктора који непосредно обавља здравствену дјелатностР
- 13.4. Упознавање са радом доктора – судског вјештакаП
14. Хигијена и епидемиолошка заштита (21 дан)
- 14.1. Упознавање са основним принципима и мјерама у вези са хигијеном исхране.....П
- 14.2. Упознавање са школском хигијеном, хигијеном рада, отклањањем отпадних материјаП
- 14.3. Основе заштите од јонизујућег зрачењаП
- 14.4. Снабдијевање становништва здравом водом за пићеП
- 14.5. Спровођење анкета о водним објектима, домаћинствима и школамаИ-1х
- 14.6. Узимање и слање на преглед узорака ваздуха, воде, намирница и предмета опште употребеИ-15х
- 14.7. Врши епидемиолошка извиђања и епидемиолошке анкетеИ-3х
- 14.8. Упознаје се са прописима и њиховом практичном примјеном у спречавању и сузбијању заразних болестиП
- 14.9. Познаје основе обавезне имунизације, серопробилаксе, хемиопробилаксе, клицоноштвоР
15. Кожне и венеричне болести (14 дана)
- 15.1. Анамнеза у амбуланти за кожные и полне болести И-5х
- 15.2. Методологија дијагностике и лијечења најчешћих кожных обољења И-5х
- 15.3. Методологија дијагностике и лијечења болести које се преносе полним путем И-5х
- 15.4. Принципи епидемиолошког приступа болестима које се преносе полним путемИ-5х
- 15.5. Дерматоскопски прегледИ-5х
- 15.6. Мале хируршке интервенције у дерматологијиП -2х
- 15.7. Ургентна стања у дерматологијиР

16. Социјална медицина (7 дана)

- 16.1. Упознавање са основним принципима организације здравствене заштите Републике СрпскеР
- 16.2. Упознавање са принципима организације примарне здравствене заштитеР
- 16.3. Праћења и проучавања здравственог стања становништва и израда одговарајућих елаборатаП
- 16.4. Методе планирања и програмирања у здравствуП
- 16.5. Упознавање и сарадња у изради планова и програма и њиховој евалуацији..И-1х
- 16.6. Упознавање са основама здравствене статистике и практично примјењивање....Р
- 16.7. Упознавање са елементима за процјену квалитета здравствене заштите и здравственог стања становништва.....Р
- 16.8. Упознавање са елементима за процјену квалитета здравствене заштите и здравственог стања становништва.....Р
- 16.9. Упознавање са мјестом и улогом здравственог васпитања у здравственој заштити и овладавање методологијом здравствено-васпитног рада у свакодневној праксиР
- 16.10. Упознавање са основним концептом организације здравствене дјелатности, нормативима и стандардима у раду здравствене службе и основама економике у здравственој заштити.....Р

A.2. Магистар фармације

Програм приправничког стажа магистра фармације траје годину дана и обухвата:

1. израду и издавање лијекова300 дана (апотека)
2. контрола и испитивање лијекова30 дана (контролна лабораторија)
3. израда и издавање лијекова35 дана (болничка аптека)

1. Израда и издавање лијекова300 дана (апотека)

- 1.1. упознавање са просторијама и опремом апотеке,
- 1.2. упознавање са организацијом рада у апотеци, обавезама и одговорностима здравствених радника, те са основним начелима етике и деонтологије,
- 1.3. упознавање са законским прописима који регулишу апотекарску дјелатност,
- 1.4. упознавање са законским прописима који регулишу стављање лијекова и медицинских средстава у промет,
- 1.5. упознавање са циљевима добре апотекарске праксе,
- 1.6. упознавање са сертификационим и акредитационим стандардима за апотеке,
- 1.7. упознавање са фармакотерапијом (фармакотерапијске групе, фармацеутски облици, фармацеутски еквиваленти, фармацеутске алтернативе, интеракције, нежељена дејства),
- 1.8. упознавање са фармакографијом и законским прописима који регулишу начин прописивања и издавања лијекова, са контролом исправности рецепта и његовом обрадом,
- 1.9. упознавање са листама лијекова из обавезног осигурања и обавезама њихове примјене,

- 1.10. издавање лијекова који имају режим издавања на рецепт и упознавање са обавезом давања упутства у вези са прописаним лијеком,
- 1.11. издавање лијекова који имају режим издавања без рецепта и упознавање са обавезом давања упутства везаног за лијек који се издаје,
- 1.12. контрола доза и израчунавања дјечје дозе,
- 1.13. упознавање са инкомпатибилностима и интеракцијама лијекова, те праћењем нежељених дејстава лијекова и пријављивањем истих Агенцији за лијекове и медицинска средства БиХ,
- 1.14. израде свих облика магистралних припремака, контрола доза и компатибилности прописаних супстанци, као и оправданости примијењених комбинација, избора амбалаже, сигнирање, формирање цијене и издавање израђених припремака,
- 1.15. израда и издавање лијекова који садрже супстанце јаког и врло јаког дјеловања,
- 1.16. вођење лабораторијског дневника,
- 1.17. упознавање са законским прописима који регулишу производњу и промет лијекова који садрже опојне дроге, начином наручивања, чувања, прописивања и издавања лијекова који садрже опојне дроге,
- 1.18. упознавање са чувањем, складиштењем и издавањем лакозапаљивих и лакоиспарљивих супстанци,
- 1.19. упознавање са законским прописима који регулишу области хемикалија и биоцида,
- 1.20. упознавање и издавање других производа који се према законским прописима могу прометовати у апотеци,
- 1.21. упознавање са савјетодавном улогом магистра фармације при избору, примјени и чувању лијекова који се могу издавати без рецепта, као и производа наведених у тачки 1.20,
- 1.22. упознавање и вођење прописаних евиденција у апотеци, кроз књиге или/и компјутерски (рокови трајања лијекова, евиденције о лијековима који садрже опојне дроге, лијекови издани на рецепт приватне здравствене установе, потрошња лијекова итд.),
- 1.23. упознавање са административним пословима у апотеци, вођење обавезних евиденција о промету лијекова и пословања у апотеци,
- 1.24. упознавање са пријављивањем уочених неправилности на лијеку (рекламације),
- 1.25. поступање са отпадом (фармацеутски, опасни, хемијски),
- 1.26. упознавање са обавезном стручном литературом и њено праћење,

2. контрола и испитивање лијекова – 30 дана (контролна лабораторија):

- 2.1. упознавање са законском регулативом која дефинише ову област,
- 2.2. упознавање са смјерницама добре лабораторијске праксе,
- 2.3. упознавање са организацијом рада, те са опремом и прибором у контролној лабораторији,
- 2.4. упознавање са фармакопејским методама које се примјењују у контроли квалитета лијекова, те са значењем и примјеном радних и референтних стандарда у аналитици лијекова,
- 2.5. израде реагенаса, индикатора и волуметријских раствора,
- 2.6. контроле квалитета љековитих супстанци,
- 2.7. контроле квалитета лијекова израђених у апотеци и галенској лабораторији,
- 2.8. испитивања стабилности лијекова,
- 2.9. вођење евиденција у лабораторији,
- 2.10. поступање са отпадом (фармацеутски, опасни, хемијски),

2.11. праћење стручне литературе из подручја аналитике лијекова,

3. израда и издавање лијекова – 35 дана (болничка апотека):

- 3.1. упознавање са простором и организацијом рада у болничкој апотеци,
- 3.2. упознавање са улогом маистра фармације као дијела тима у погледу фармакотерапије у болници,
- 3.3. упознавање са сертификационим и акредитационим стандардима за болничку апотеку,
- 3.4. упознавање са фармакотерапијским групама лијекова који се најчешће или искључиво примјењују у болничком лијечењу, њиховим фармацеутским облицима, љековитим супстанцама, завојним и лабораторијским материјалом, те са начином чувања и складиштења у болничкој апотеци,
- 3.5. наручивање лијекова и издавање на захтјев болничких одјела,
- 3.6. израда свих облика магистралних и галенских лијекова према прописима фармакопеје или другим признатим и важећим прописима за потребе болнице, укључујући израду стерилних припремака,
- 3.7. израда инфузионих раствора (уколико их болничка апотека израђује),
- 3.8. вођење прописаних књига евиденција,
- 3.9. вођење лабораторијског дневника,
- 3.10. упознавање са фармакоинформатиком и примјеном у болничкој апотеци,
- 3.11. упознавање са административним пословима у апотеци, вођење обавезних евиденција о промету лијекова и пословања у апотеци,
- 3.12. поступање са отпадом (фармацеутски, опасни, хемијски),
- 3.13. упознавање са обавезном стручном литературом и њено праћење.

А.3. доктор стоматологије

Програм приправничког стажа за доктора стоматологије траје годину дана и обухвата:

1. Превентивна стоматологија	30 дана
2. Дјечја стоматологија	30 дана
3. Ортопедија вилица.....	30 дана
4. Болести зуба и ендодонција.....	70 дана
5. Парадонтологија и орална медицина.....	55 дана
6. Стоматолошка протетика.....	70 дана
7. Орална хирургија.....	35 дана
8. Максилофацијална хирургија са хитном медицинском и стоматолошком помоћи.....	35 дана
9. Социјална медицина.....	10 дана
Укупно.....	365 дана

1.Превентивна стоматологија

У примарној превенцији приправник се кроз све стоматолошке дисциплине, приоритетно у области дјечје стоматологије обучава у обављању:

- 1.1. здравственог васпитања за очување и подизање оралног здравља са посебном пажњом на поједине добне групе (исхрана, орална хирургија, флуор профилакса и друго),

- 1.2. систематског здравственог надзора у области обољења уста и зуба, а нарочито одојчади, мале дјеце, пред упис у школу, за вријеме школовања, радника на радним мјестима са повећаним ризиком по здравље уста и зуба, трудница и друго,
- 1.3. специфичне заштите у односу на личну хигијену, одређене факторе ризика по здравље људи, а нарочито код акутних и заразних обољења, посебно сиде,
- 1.4. превентивно-терапијских мјера у спречавању обољења уста и зуба, посебно програма заливања фисура,
- 1.5. у оквиру стоматолошке здравствене заштите упознаје се са законима и прописима и другим актима донесеним на основу закона (посебно Закона о флуорисању воде за пиће), упознаје и овладава методе систематских прегледа и санације у области стоматологије, здравствено-васпитног рада и учествује у њиховој примјени,
- 1.6. упознаје се са посебним програмима превентивне стоматолошке заштите и учествује у њиховом спровођењу.

2. Дјечја стоматологија

Приправник се упознаје са:

- 2.1. прегледом, дијагностиком и планом терапије обољења уста и зуба код дјеце (у вријеме млијечне, мјешовите и сталне дентиције),
- 2.2. заштитом пулпе, материјалима за испуне,
- 2.3. вађењем млијечних и сталних зуба код дјеце,
- 2.4. првом помоћи у области дјечје стоматолошке,
- 2.5. дијагностиком и терапијом повреда зуба,
- 2.6. дијагностиком и терапијом херпетичног стоматита,
- 2.7. дијагностиком гингивита и терапијом катаралног гингивита код дјеце.

3. Ортопедија вилица

Приправник се упознаје са:

- 3.1. етиологијом неправилности орофацијалног система,
- 3.2. клиничком дијагностиком, распрострањеношћу малоклузије,
- 3.3. посебно се упознаје са примјеном превентивних мјера у циљу спречавања малоклузија у доба трудноће, одојчета, млијечне и мјешовите дентиције са примјеном интерцептивних мјера (брушења зуба код принудних загриза) и са терапијом благих форми малоклузија (миофункционалне вјежбе са помагалима и без њих, подвеза браде, примјена вестибуларне плоче и друго),
- 3.4. разним терапијским методама у лијечењу неправилности стоматогнатног система.

4. Болести зуба и ендодонција

Приправник се упознаје са:

- 4.1. прегледом, дијагностиком и планом терапије обољења зуба,
- 4.2. припремом каријесних кавитета за испуне (препарације кавитета I-V класе),
- 4.3. заштитом пулпе,
- 4.4. пуњењем кавитета класичним и савременим материјалима,
- 4.5. обликовањем, полирањем испуна, израдом инлеја,

- 4.6. дијагностиком обољења пулпе и пародонцијума и њиховим лијечењем и првом помоћи у области болести зуба,
- 4.7. могућностима одржавања постигнутог терапијског ефекта.

5. Парадонтологија и орална медицина

Приправник се упознаје са:

- 5.1. узроцима парадонтопатија и болести уста и распрострањеношћу ових обољења,
- 5.2. савладава превентивне мјере у области парадонтопатије, дијагностику парадонтопатија и болести уста и секундарну превенцију параденталних обољења,
- 5.3. упознаје се са могућностима хируршког лијечења парадонтопатија и манифестацијама системских обољења у усној дупљи, биолошким и биохемијским тестовима у дијагностици обољења меких ткива уста.

6. Стоматолошка протетика

6.1. Фиксна протетика

Приправник се упознаје са:

- 6.1.1. дијагностиком и планирањем фиксно-протетичке надокнаде у пуном и прекинутом зубном низу,
- 6.1.2. припремним поступцима прије протетичког лијечења,
- 6.1.3. брушењем зуба носача за крунице,
- 6.1.4. узимањем отисака савременим отисним масама,
- 6.1.5. регистрацијом висине загриза,
- 6.1.6. контролом фиксно-протетичких радова прије фасетирања,
- 6.1.7. цементирањем флексно-протетичких радова,
- 6.1.8. његом и заштитом брушених зуба,
- 6.1.9. одстрањивањем дотрајалих фиксно-протетичких радова,
- 6.1.10. планирањем и фиксно-протетичком припремом преосталих зуба за парцијалну протезу.

6.2. Мобилна протетика

6.2.1. Тотална протеза

Приправник се упознаје са:

- 6.2.1.1. планирањем и припремом за израду тоталне протезе,
- 6.2.1.2. клиничким поступцима израде тоталне протезе с обзиром на различите методе узимања отисака,
- 6.2.1.3. контролним прегледима пацијената,
- 6.2.1.4. репаратуром тоталне протезе,
- 6.2.1.5. различитим методама подлагања тоталне протезе.

6.2.2. Парцијална протеза

Приправник се упознаје са:

- 6.2.2.1. планирањем и припремом за израду парцијалне протезе с обзиром на биолошку вриједност зуба сидрења и пренос снаге мастикације,
- 6.2.2.2. клиничким поступцима израде парцијалне протезе,

- 6.2.2.3. контролним прегледима пацијената са парцијалном протезом (хигијенски аспекти, утицај на мека ткива, зубе сидрења и друго),
- 6.2.2.4. репаратуром парцијалних протеза,
- 6.2.2.5. лабораторијским поступцима израде протетичких надокнада.

7. Орална хирургија

Приправник се оспособљава за:

- 7.1. дијагностиком обољења уста и зуба која захтијевају орално-хируршке интервенције, постављање индикација и контраиндикација за вађење зуба и друге орално-хируршке захвате, и терапију инфекција,
- 7.2. примјеном локалне анестезије и за некомплицована вађења зуба код одраслих, терапију компликација, посебно антишок терапију и овладава методама дезинфекције и стерилизације.

8. Максилофацијална хирургија са хитном медицинском и стоматолошком помоћи

Приправник се упознаје са:

- 8.1. ургентним стањима у медицини и стоматологији и обучава се да може пружити хитну медицинску и стоматолошку помоћ, посебно код повреда максилофацијалне регије,
- 8.2. казуистиком и начинима лијечења хоспитализованих болесника,
- 8.3. инфекцијама дубоких предјела лица,
- 8.4. бенигним и малигним обољењима максилофацијалне регије, посебно рану дијагностику претканцерозних стања,
- 8.5. дијагностиком и принципима лијечења у обиму потребним за тријажу.

9. Социјална медицина

- 9.1. упознавање са основним принципима социјалне медицине и система здравствене заштите,
- 9.2. упознавање са методологијом праћења и проучавања здравственог стања становништва,
- 9.3. упознавање са методама планирања и програмирања у здравству,
- 9.4. сарађује у изради планова и програма и њихове евалуације,
- 9.5. савладава основе здравствене статистике и практично их примјењује,
- 9.6. упознавање са мјестом и улогом здравственог васпитања у здравственој заштити и методологијом здравствено-васпитног рада у свакодневној пракси,
- 9.7. упознавање са основном концепцијом организације здравствене дјелатности, подјелом рада по нивоима дјелатности, нормативима и стандардима рада, надзором над стручним радом и друго.

A.4. дипломирани фармацеут са 180 ECTS бодова

Програм приправничког стажа дипломираног фармацеута са 180 ECTS бодова траје годину дана и обухвата:

- 1. Израда и издавање лијекова270 дана (апотека)
- 2. Контрола и испитивање лијекова20 дана (контролна лабораторија)
- 3. Израда и издавање лијекова30 дана (болничка аптека)
- 4. Промет лијекова и медицинских средстава на велико45 дана (велдрогерија)

1. Израда и издавање лијекова – 270 дана (апотека)

- 1.1. упознавање са просторијама и опремом апотеке,
- 1.2. упознавање са организацијом рада у апотеци, обавезама и одговорношћу здравствених радника, те са основним начелима етике и деонтологије,
- 1.3. упознавање са законским прописима који регулишу стављање лијекова у промет,
- 1.4. упознавање са законским прописима који регулишу апотекарску дјелатност,
- 1.5. упознавање са циљевима добре апотекарске праксе,
- 1.6. упознавање са сертификационим и акредитационим стандардима за апотеке,
- 1.7. упознавање са чувањем и складиштењем лијекова,
- 1.8. издавање лијекова који имају режим издавања без љекарског рецепта, те упознавање са обавезом давања упутства о употреби лијека који се издаје,
- 1.9. упознавање и издавање других производа који се законским прописима могу прометовати у апотеци, и улогом дипломираног фармацеута са 180 ECTS бодова при њиховом избору и примјени,
- 1.10. упознавање са савјетодавном улогом дипломираног фармацеута са 180 ECTS бодова при избору, примјени и чувању лијекова који се могу издавати без рецепта, као и производа наведених у тачки 1.9,
- 1.11. израда магистралних припремака који у свом саставу не садрже супстанце јаког и врло јаког дјеловања, избор амбалаже, сигнирање и издавање израђених припремака,
- 1.12. вођење лабораторијског дневника,
- 1.13. наручивање лијекова и осталих производа који се прометују у апотеци,
- 1.14. упознавање са начином вођења евиденције рокова трајања лијекова у апотеци,
- 1.15. упознавање са пријављивањем уочених неправилности на лијеку (рекламације),
- 1.16. упознавање са законским прописима који регулишу области хемикалија и биоцида,
- 1.17. поступање са отпадом (фармацеутски, опасни, хемијски),
- 1.18. упознавање са административним пословима у апотеци (вођење евиденција, израда извјештаја),
- 1.19. упознавање са обавезном стручном литературом и њено праћење,

2. Контрола и испитивање лијекова – 20 дана (контролна лабораторија):

- 2.1. упознавање са законском регулативом која дефинише ову област,
- 2.2. упознавање са смјерницама добре лабораторијске праксе,
- 2.3. упознавање са организацијом рада, опремом и прибором у контролној лабораторији,
- 2.4. израда реагенаса, индикатора и волуметријских раствора,
- 2.5. контрола квалитета љековитих супстанци, израда сертификата анализа,
- 2.6. контрола квалитета пречишћене воде (захтјеви за квалитет и поступак испитивања),
- 2.7. контрола квалитета магистралних и галенских препарата,
- 2.8. вођење лабораторијског дневника,
- 2.9. праћење стручне литературе из подручја аналитике лијекова,

3. Израда и издавање лијекова – 30 дана (болничка аптека):

- 3.1. упознавање са простором и организацијом рада у болничкој апотеци,
- 3.2. упознавање са фармакотерапијским групама лијекова који се најчешће или искључиво примјењују у болничком лијечењу, њиховим фармацеутским облицима,

љековитим супстанцама, заводним и лабораторијским материјалом, те са начином чувања и складиштења у болничкој апотеци,

- 3.3. наручивање лијекова и издавање на захтјев болничких одјела,
 - 3.4. израда магистралних и галенских лијекова који не садрже супстанце јаког и врло јаког дјеловања према прописима фармакопеје или другим признатим и важећим прописима за потребе болнице,
 - 3.5. упознавање са сертификационим и акредитационим стандардима за болничку апотеку,
 - 3.6. вођење прописаних књига евиденција,
 - 3.7. вођење лабораторијског дневника,
 - 3.8. упознавање са административним пословима који се тичу пословања болничке апотеке,
 - 3.9. поступање са отпадом (фармацеутски, опасни, хемијски),
 - 3.10. упознавање са обавезном стручном литературом и њено праћење,
4. Промет лијекова и медицинских средстава на велико – 45 дана (веледрогерија):
 - 4.1. упознавање са просторијама, организацијом рада и потребним условима за рад веледрогерије,
 - 4.2. упознавање са законским прописима који регулишу промет лијекова и медицинских средстава на велико,
 - 4.3. упознавање са лијековима (генерички и заштићени називи), чување и паковање,
 - 4.4. упознавање са поступком набавке лијекова и медицинских средстава,
 - 4.5. упознавање са пријемом и складиштењем лијекова и медицинских средстава,
 - 4.6. упознавање са издавањем и испоруком лијекова и медицинских средстава,
 - 4.7. упознавање са израдом извјештаја о промету лијекова и медицинских средстава,
 - 4.8. вођење дефектурне листе,
 - 4.9. вођење листе минималних залиха,
 - 4.10. вођење евиденција температуре у складишту и расхладним коморама,
 - 4.11. поступање са отпадом (фармацеутски, опасни, хемијски),
 - 4.12. упознавање са повратом и уништењем лијекова и медицинских средстава са истеклим роком трајања.

A.5. дипломирани лекар медицине здравствене његе

Програм приправничког стажа за дипломираног лекара медицине здравствене његе траје годину дана, а састоји се од:

- а) основног дијела и
- б) стручног дијела.

а) Основни дио приправничког стажа траје 65 дана, и обухвата:

1. Здравствено просвјетивање, превенција болести и промоција здравог начина живљења у трајању од 24 дана:
 - 1.1. основне карактеристике здравственог стања становништва,
 - 1.2. начин процјене хигијенско-епидемиолошке ситуације,
 - 1.3. обавезне имунизације и противепидемијске мјере,
 - 1.4. начин припреме програма здравственог васпитања,
 - 1.5. здравствено васпитни рад у здравственим установама, школама, породици и привредном друштву.

2. Евиденција у здравству и усвајање практичних вјештина из информатике у трајању од 17 дана:
 - 2.1. основне карактеристике здравствене евиденције виталне статистике,
 - 2.2. упознавање са евиденцијама у здравству,
 - 2.3. упознавање са припремом извјештавања и припремом планова (седмичних, мјесечних, полугодишњих, годишњих),
 - 2.4. усвајање практичних вјештина из медицинске информатике.

3. Теоретска и практична обука у пружању хитне медицинске помоћи и начину и условима рада у ванредним приликама у трајању од 24 дана обавља се у служби хитне медицинске помоћи и она обухвата:
 - 3.1. упознавање приправника са организацијом службе у хитној медицинској помоћи,
 - 3.2. правне аспекте пружања прве помоћи,
 - 3.3. тријажу повријеђених и обољелих,
 - 3.4. препознавање са различитим стањима код повријеђених,
 - 3.5. препознавање са знаковима који угрожавају виталне функције,
 - 3.6. препознавање са знаковима приликом унутрашњег крварења код различитих повреда,
 - 3.7. начин заустављања крварења,
 - 3.8. поступак приликом губитка свијести (колапс, кома и привидна смрт),
 - 3.9. начин имобилизације прелома,
 - 3.10. вјештачко дусање,
 - 3.11. поступак са психотично немирним пацијентима,
 - 3.12. начин и услови рада у ванредним приликама.

б) Стручни дио приправничког стажа за дипломираног медикара здравствене његе траје 300 дана, који обухвата:

1. здравствена њега у болничкој дјелатности траје 150 дана, и то:
 - 1.1. здравствена њега интернистичких пацијената30 дана,
 - 1.2. здравствена њега хируршких пацијента30 дана,
 - 1.3. здравствена њега код инфективних болести15 дана,
 - 1.4. здравствена њега пацијента у гинекологији и акушерству15 дана,
 - 1.5. здравствена њега у педијатрији15 дана,
 - 1.6. здравствена њега у неурологији15 дана,
 - 1.7. здравствена њега у психијатрији15 дана,
 - 1.8. здравствена њега у онкологији15 дана.

1.1. Здравствена њега интернистичких пацијената – 30 дана:

- 1.1.1. Упознавање са радом на свим интернистичким одјељењима – клиникама.
- 1.1.2. Учествовање у изради плана здравствене његе за све интернистичке пацијенте, праћење његовог спровођења, као и евалуација.
- 1.1.3. Познавање и примјена етичких начела односа према пацијенту, себи, другим здравственим радницима и сарадницима.
- 1.1.4. Примјена начела савјесности и хуманости.
- 1.1.5. Професионална тајна.
- 1.1.6. Поступак са пацијентом при пријему у болницу.
- 1.1.7. Однос и сарадња са породицом.

- 1.1.8. Упознавање пацијента са установом, кућним редом, могућношћу употребе простора њему намијењених.
- 1.1.9. Могућност његове комуникације са породицом.
- 1.1.10. Поступак приликом нагле смрти, сарадња са породицом и помоћ.
- 1.1.11. Упознавање пацијента са његовим правима и дужностима – познавање Женевске конвенције.
- 1.1.12. Сви видови њега у јединици опште – интензивне њега:
 - 1.1.12.1. коронарне интензивне њега и
 - 1.1.12.2. у стерилној јединици.
- 1.1.13. Посебне припреме и поступак са пацијентом код ендоскопских претрага.
- 1.1.14. Припрема и/или учествовање у тиму у извођењу дијагностичких и терапијских процедура.
- 1.1.15. Све активности усмјерене ка организацији тима здравствене њега, процјена за потребом здравствене њега свих интернистичких пацијената, планирање здравствене њега и надзор над примјеном и евалуацијом здравствене њега и значај континуираног усавршавања сваког члана тима здравствене њега.
Овај дио приправничког стажа у трајању од 30 дана приправник спроводи на интерној клиници/одјељењу.

1.2. Здравствена њега хируршких пацијената – 30 дана

- 1.2.1. Упознаје се са радом на хируршким одјељењима/клиникама.
- 1.2.2. Специфичност здравствене њега: збрињавање пацијента код захвата, у трауматологији, абдоминалној хирургији, торакалној хирургији, васкуларној хирургији, неурохирургији и урологији, здравствена њега у постоперативној јединици интензивне њега, поступак са пацијентом након анестезије, праћење виталних функција, давање и контрола инфузијске терапије, трансфузије крви и интравенозне терапије, њега стоме, специфичност здравствене њега у катастрофама.
- 1.2.3. Све активности усмјерене ка организацији тима здравствене њега, процјена за потребом здравствене њега, планирање здравствене њега и надзор над примјеном и евалуацијом здравствене њега и значај континуираног усавршавања сваког члана тима здравствене њега.
Овај дио приправничког стажа у трајању од 30 дана дана приправник спроводи на хируршкој клиници/одјељењу.

1.3. Здравствена њега код инфективних болести – 15 дана

- 1.3.1. Упознаје се са радом на инфективним клиникама/одјељењима.
- 1.3.2. Специфична здравствена њега инфективних болести централног нервног система, специјална њега обољелих од вирусних инфекција дисајних путева, узимање материјала за дијагностичке поступке специфичности здравствене њега у катастрофама.
- 1.3.3. Све активности усмјерене ка организацији тима здравствене њега, процјена за потребом здравствене њега, планирање здравствене њега и надзор над примјеном и евалуацијом здравствене њега и значај континуираног усавршавања сваког члана тима здравствене њега.
Овај дио приправничког стажа у трајању од 15 дана приправник спроводи на инфективној клиници/одјељењу.

1.4. Здравствена њега пацијента у гинекологији и акушерству – 15 дана

1.4.1. Упознаје се са радом на гинеколошким одјељењима.

1.4.2. Специфичности здравствене његе у гинекологији и акушерству, припрема и извођење специјалних медицинско-техничких захвата у гинекологији – преоперативна припрема пацијента и постоперативна њега.

1.4.3. Све активности усмјерене ка организацији тима здравствене његе, процјена за потребом здравствене његе, планирање здравствене његе и надзор над примјеном и евалуацијом здравствене његе и значај континуираног усавршавања сваког члана тима здравствене његе.

Овај дио приправничког стажа у трајању од 15 дана приправник спроводи на гинеколошкој клиници/одјељењу.

1.5. Здравствена њега у педијатрији – 15 дана

1.5.1. Упознаје се са радом на педијатријским одјељењима.

1.5.2. Извођење терапијских и дијагностичких захвата у дјечјој доби, и то за болести: дисајних органа, крви, срца и крвних жила, бубрега, нервног система, акутних и хроничних поремећаја прехране, ендокрине болести и болести мишићно-коштаног система, специфична њега дјетета у дјечјој хирургији, специфичност његе у катастрофама.

1.5.3. Све активности усмјерене ка организацији тима здравствене његе, процјена за потребом здравствене његе, планирање здравствене његе и надзор над примјеном и евалуацијом здравствене његе и значај континуираног усавршавања сваког члана тима здравствене његе.

Овај дио приправничког стажа у трајању од 15 дана приправник спроводи на педијатријској клиници/одјељењу.

1.6. Здравствена њега у неурологији – 15 дана

1.6.1. Упознаје се са радом на неуролошким одјељењима.

1.6.2. Специфичност рада медицинске сестре на неуролошком одјељењу, припрема и поступак са пацијентом код специфичних неуролошко-лабораторијских претрага, рад у јединици интензивне његе неуролошких пацијената, специфичности његе у катастрофама.

1.6.3. Све активности усмјерене ка организацији тима здравствене његе, процјена за потребом здравствене његе, планирање здравствене његе и надзор над примјеном и евалуацијом здравствене његе и значај континуираног усавршавања сваког члана тима здравствене његе.

Овај дио приправничког стажа у трајању од 15 дана приправник спроводи на неуролошкој клиници/одјељењу.

1.7. Здравствена њега у психијатрији – 15 дана

1.7.1. Упознаје се са радом на психијатријском одјељењу.

1.7.2. Рад сестре у јединици интензивне његе психијатријских болесника, пријем – отпуст болесника, социотерапијска заједница – психијатријски клуб, специфичност његе у катастрофама.

1.7.3. Све активности усмјерене ка организацији тима здравствене његе, процјена за потребом здравствене његе, планирање здравствене његе и надзор над примјеном и евалуацијом здравствене његе и значај континуираног усавршавања сваког члана тима здравствене његе.

Овај дио приправничког стажа у трајању од 15 дана приправник спроводи на психијатријској клиници/одјељењу.

1.8. Здравствена њега онколошког пацијента – 15 дана

1.8.1. Упознаје се са радом на онколошком одјељењу.

1.8.2. Посебне методе рада при обради пацијента.

1.8.3. Специфичан начин рада са пацијентом обољелим од малигнух обољења са посебним освртом на социјално-медицинске проблеме.

1.8.4. Едукативни рад са пацијентом са посебним нагласком на превенцију обољења насталих услед имунодефицитарности и препознавање симптома ових обољења.

1.8.5. Упознавање са могућношћу дјеловања на подручју његе онколошког пацијента у амбулантним условима.

1.8.6. Све активности усмјерене ка организацији тима здравствене његе, процјена за потребом здравствене његе, планирање здравствене његе и надзор над спровођењем и евалуацијом здравствене његе и значај континуираног усавршавања сваког члана тима здравствене његе.

Овај дио приправничког стажа у трајању од 15 дана приправник спроводи на одјељењу болнице.

б) Здравствена њега у примарној здравственој заштити траје 150 дана, и то:
Програм приправничког стажа дипломираног медицинара здравствене његе у примарној здравственој заштити обухвата:

1. Дјелатност медицинске сестре у заједници90 дана
2. Рад у амбуланти породичне медицине60 дана.

1. Дјелатност медицинске сестре у заједници – 90 дана

1.1. Упознавање са радом медицинске сестре у заједници.

1.2. Значај тимског рада у локалној заједници, сарадња са другим партнерима који се налазе у локалној заједници ради унапређивања и одржавања здравља становништва.

1.3. Комплексна заштита породице са посебном бригом за њене чланове због заштите здравља дјете, жена, трудница, старих и немоћних, хроничних, заразних и дегенеративних болести, алкохолизма и зависности, поремећаја менталног здравља и друго.

1.4. Утврђивање хигијенског и социјално-економског стања породице и процјена утицаја фактора околине на здравље дјете, појединца и породице.

1.5. Проналажење болесних, старих, немоћних, ментално и физички дефектних, социјално угрожених, те њихово збрињавање.

1.6. Учествоје у савјетовању циљних група или појединца у одвикавању од пушења, наркоманије, алкохолизма, здрави стилови живота, дијабетес, гојазност, физичка активност, дојење итд.

1.7. Здравствено-васпитни рад и социјална заштита у заједници и локалним групама по методи процеса здравствене његе са тежиштем на континуитету здравствене његе.

- 1.8. Пружање здравствене његе за болесна и инвалидна лица у дому.
- 1.9. Вођење документације медицинске сестре у заједници и редовно извјештавање.
- 1.10. Све активности усмјерене ка организацији тима здравствене његе, процјена за потребом здравствене његе, планирање здравствене његе и надзор над примјеном и евалуацијом здравствене његе и значај континуираног усавршавања сваког члана тима здравствене његе.

Овај дио приправничког стажа у трајању од 90 дана приправник спроводи у служби медицинских сестара у заједници.

2. Рад у амбуланти породичне медицине – 60 дана

- 2.1. Упознаје се са радом у породичној медицини, што обухвата:
 - 2.1.1. асистирање доктору медицине у његовим дужностима,
 - 2.1.2. узимање сестринске анамнезе,
 - 2.1.3. помагање у вођењу комплетне медицинске евиденције и документације,
 - 2.1.4. пружање информација пацијенту,
 - 2.1.5. заказивање редовних и контролних прегледа,
 - 2.1.6. учествовање у здравственом васпитању,
 - 2.1.7. учествовање приликом пријема пацијената,
 - 2.1.8. успоставља здравствену документацију,
 - 2.1.9. примјењује прописану терапију,
 - 2.1.10. мјери крвни притисак,
 - 2.1.11. узима узорке за лабораторијске претраге,
 - 2.1.12. врши превијања и друге послове у амбуланти породичне медицине,
 - 2.1.13. савјетује пацијента,
 - 2.1.14. сарађује са медицинском сестром у заједници.
- 2.2. Учествоује у програмима научноистраживачког рада.
- 2.3. Учествоује у организацији и спровођењу циљаних и периодичних систематских прегледа.
- 2.4. Вођење медицинске документације, картотеке и регистра.
- 2.5. Обрада података и извјештавање.
- 2.6. Све активности усмјерене ка организацији тима здравствене његе, процјена за потребом здравствене његе, планирање здравствене његе и надзор над примјеном и евалуацијом здравствене његе и значај континуираног усавршавања сваког члана тима здравствене његе.

А.6. дипломирани лекар – физиотерапеут и радни терапеут

Програм приправничког стажа за дипломираног лекара - физиотерапеута и радног терапеута траје годину дана, а састоји се од:

- а) основног дијела и
- б) стручног дијела.

а) Основни дио приправничког стажа траје 65 дана и обухвата:

- 1.Здравствено просвјетивање, превенција болести и промоција здравог начина живљења у трајању од 24 дана:
 - 1.1. основне карактеристике здравственог стања становништва,
 - 1.2. начин процјене хигијенско-епидемиолошке ситуације,

- 1.3. обавезне имунизације и противепидемијске мјере,
- 1.4. начин припреме програма здравственог васпитања,
- 1.5. здравствено васпитни рад у здравственим установама, школама, породици и привредном друштву.

2. Евиденција у здравству и усвајање практичних вјештина из информатике у трајању од 17 дана:

- 2.1. основне карактеристике здравствене евиденције виталне статистике,
- 2.2. упознавање са евиденцијама у здравству,
- 2.3. упознавање са припремом извјештавања и припремом планова (седмичних, мјесечних, полугодишњих, годишњих),
- 2.4. усвајање практичних вјештина из медицинске информатике.

3. Теоретска и практична обука у пружању хитне медицинске помоћи и начину и условима рада у ванредним приликама у трајању од 24 дана обавља се у служби хитне медицинске помоћи и она обухвата:

- 3.1. упознавање приправника са организацијом службе у хитној медицинској помоћи,
- 3.2. правне аспекте пружања прве помоћи,
- 3.3. тријажу повријеђених и обољелих,
- 3.4. препознавање са различитим стањима код повријеђених,
- 3.5. препознавање са знаковима који угрожавају виталне функције,
- 3.6. препознавање са знаковима приликом унутрашњег крварења код различитих повреда,
- 3.7. начин заустављања крварења,
- 3.8. поступак приликом губитка свијести (колапс, кома и привидна смрт),
- 3.9. начин имобилизације прелома,
- 3.10. вјештачко дисање,
- 3.11. поступак са психотично немирним пацијентима,
- 3.12. начин и услови рада у ванредним приликама.

б) Стручни дио приправничког стажа за дипломираног медикаинара – физиотерапеута и радног терапеута траје 300 дана и обухвата:

1. кинезитерапија150 дана,
2. физикална терапија50 дана,
3. медицинска рехабилитација и хабилитација50 дана,
4. радна терапија50 дана.

1. Кинезитерапија – (150 дана)

Приправник спроводи приправнички стаж из кинезитерапије у јединици (сали) за кинезитерапију и у стационару уз болеснички кревет гдје:

- 1.1. примјењује кинезитерапеутске поступке у рехабилитацији неуролошких болесника (одраслих и дјецe), као што су:
 - 1.1.1. вјежбе за релаксацију,
 - 1.1.2. тестови активности свакодневног живота,
 - 1.1.3. основни поступци Кабат и Бобатх методе, те Војта методе.
- 1.2. Примјењује кинезитерапеутске поступке у рехабилитацији трауматизованих болесника (преоперативни и постоперативних третман).

- 1.3. Примјењује кинезитерапеутске поступке код ортопедских болесника, као што су поступци за примјену ортопедских помагала, вјежбе (школа) ходања, вјежбе код сколиоза и осталих деформитета,
- 1.4. Примјењује кинезитерапеутске поступке у рехабилитацији реуматских болесника (код реуматоидног артритиса, дископатија, анкилозантног спондилитиса).
- 1.5. Примјењује кинезитерапеутске поступке у рехабилитацији интернистичких болесника (у превенцији инфаркта миокарда и постинфарктној рехабилитацији, код сметњи периферне циркулације, код дијабетеса, код респираторних болесника, у периоду после операције срца, периферног крвотока и плућа, као и код разних болести које захтијевају рехабилитацију у току лијечења).

2. Физикална терапија – (50 дана)

Приправник спроводи приправнички стаж из физикалне терапије у јединици за физикалну терапију гдје апликује одређене модалитете физикалне терапије, и то:

- 2.1. хидротерапију (купке, тушеви, вјежбе у базену, подводна масажа),
- 2.2. критотерапију (криомасажа, облоге),
- 2.3. парафинотерапију (парафинске облоге, вјежбе са парафином),
- 2.4. масажу (класична масажа, мануелна масажа, масажа са апаратима, лимфна дренажа),
- 2.5. електротерапију (ултразвук, кратки талас, аналгезија и електростимулација, ултравиолетно зрачење, електрофореза и друго),
- 2.6. магнетотерапију (МГ),
- 2.7. ласеротерапију.

У току приправничког стажа у јединици за физикалну терапију приправник се упознаје са разним електродијагностичким методама.

3. Медицинска рехабилитација и хабилитација – (50 дана)

3.1. Медицинска хабилитација дјеце (дјеца са неуроразвојним поремећајима – ризико дјеца, дјеца са урођеним манама, ментално ретардирана дјеца итд.).

3.2. Медицинска рехабилитација одраслих:

- 3.2.1. медицинска рехабилитација неуролошких пацијената (пацијенти са болестима и повредама ЦНС И РНС),
- 3.2.2. медицинска рехабилитација реуматолошких пацијената,
- 3.2.3. медицинска рехабилитација трауматолошких и ортопедских пацијената,
- 3.2.4. медицинска рехабилитација кардиоваскуларних пацијената,
- 3.2.5. медицинска рехабилитација пулмолошких пацијената,
- 3.2.6. медицинска рехабилитација геријатријских пацијената,
- 3.2.7. медицинска рехабилитација онколошких пацијената.

4. Радна терапија – (50 дана)

4.1. Приправник се упознаје и спроводи одређене радне процедуре кроз:

- 4.1.1. окупациону радну терапију и
- 4.1.2. функционалну радну терапију.

4.2. Приправник се посебно упознаје са оспособљавањем пацијената са разним функционалним поремећајима ради њиховог оспособљавања за активности дневног живота (АЦ) и са заштитним положајима и покретима.

- 4.3. У оквиру стажа потребно је да приправник током радне терапије овлада оспособљавањем за препрофесионалну активност.
- 4.4. Приправник се упознаје са оцјеном радне способности пацијента.

A.7. дипломирани нутрициониста

Члан 14.

Програм приправничког стажа за дипломираног нутриционисту траје годину дана и састоји се из:

- а) основног дијела и
- б) стручног дијела.

а) Основни дио приправничког стажа траје 65 дана и обухвата:

1. Здравствено просвјешћавање, превенција болести и промоција здравог начина живљења у трајању од 24 дана:
 - 1.1. основне карактеристике здравственог стања становништва,
 - 1.2. начин процјене хигијенско-епидемиолошке ситуације,
 - 1.3. обавезне имунизације и противепидемијске мјере,
 - 1.4. начин припреме програма здравственог васпитања,
 - 1.5. здравствено васпитни рад у здравственим установама, школама, породици и привредном друштву.
2. Евиденција у здравству и усвајање практичних вјештина из информатике у трајању од 17 дана:
 - 2.1. основне карактеристике здравствене евиденције виталне статистике,
 - 2.2. упознавање са евиденцијама у здравству,
 - 2.3. упознавање са припремом извјештавања и припремом планова (седмичних, мјесечних, полугодишњих, годишњих),
 - 2.4. усвајање практичних вјештина из медицинске информатике.
3. Теоретска и практична обука у пружању хитне медицинске помоћи и начину и условима рада у ванредним приликама у трајању од 24 дана обавља се у служби хитне медицинске помоћи и она обухвата:
 - 3.1. упознавање приправника са организацијом службе у хитној медицинској помоћи,
 - 3.2. правне аспекте пружања прве помоћи,
 - 3.3. тријажу повријеђених и обољелих,
 - 3.4. препознавање са различитим стањима код повријеђених,
 - 3.5. препознавање са знаковима који угрожавају виталне функције,
 - 3.6. препознавање са знаковима приликом унутрашњег крварења код различитих повреда,
 - 3.7. начин заустављања крварења,
 - 3.8. поступак приликом губитка свијести (колапс, кома и привидна смрт),
 - 3.9. начин имобилизације прелома,
 - 3.10. вјештачко дисање,
 - 3.11. поступак са психотично немирним пацијентима,
 - 3.12. начин и услови рада у ванредним приликама.

б) Програм стручног дијела приправничког стажа траје 300 дана и обухвата:

1. Исхрана здравих људи150 дана
2. Исхрана болесника150 дана.

Приправник се оспособљава за самосталан рад на реализацији норматива, изradi рецептура, јеловника и асортимана јела, врши контролу правилне обраде и припремања намирница, организује пренос и чување хране у самом објекту и изван њега, води бригу о одржавању хигијене запосленог радника, опреме и уређаја, оспособљава се за узимање дијеталне анамнезе, упознаје и спроводи здравствено-нутрициони васпитни рад и води нутрициону документацију и документацију других средстава за вођење евиденције у области здравствене и нутриционе заштите и састављању прописаних извјештаја.

A.8. Дипломирани санитарни инжењер

Програм приправничког стажа за санитарног инжењера траје годину дана и састоји се из:

- а) основног дијела и
- б) стручног дијела.

а) Основни дио приправничког стажа траје 65 дана и обухвата:

1. Здравствено просвјетивање, превенција болести и промоција здравог начина живљења у трајању од 24 дана:
 - 1.1. основне карактеристике здравственог стања становништва,
 - 1.2. начин процјене хигијенско-епидемиолошке ситуације,
 - 1.3. обавезне имунизације и противепидемијске мјере,
 - 1.4. начин припреме програма здравственог васпитања,
 - 1.5. здравствено васпитни рад у здравственим установама, школама, породици и привредном друштву.
2. Евиденција у здравству и усвајање практичних вјештина из информатике у трајању од 17 дана:
 - 2.1. основне карактеристике здравствене евиденције виталне статистике,
 - 2.2. упознавање са евиденцијама у здравству,
 - 2.3. упознавање са припремом извјештавања и припремом планова (седмичних, мјесечних, полугодишњих, годишњих),
 - 2.4. усвајање практичних вјештина из медицинске информатике.
3. Теоретска и практична обука у пружању хитне медицинске помоћи и начину и условима рада у ванредним приликама у трајању од 24 дана обавља се у служби хитне медицинске помоћи и она обухвата:
 - 3.1. упознавање приправника са организацијом службе у хитној медицинској помоћи,
 - 3.2. правне аспекте пружања прве помоћи,
 - 3.3. тријажу повријеђених и обољелих,
 - 3.4. препознавање са различитим стањима код повријеђених,
 - 3.5. препознавање са знаковима који угрожавају виталне функције,
 - 3.6. препознавање са знаковима приликом унутрашњег крварења код различитих повреда,
 - 3.7. начин заустављања крварења,
 - 3.8. поступак приликом губитка свијести (колапс, кома и привидна смрт),

- 3.9. начин имобилизације прелома,
- 3.10. вјештачко дусање,
- 3.11. поступак са психотично немирним пацијентима,
- 3.12. начин и услови рада у ванредним приликама.

б) Програм стручног дијела приправничког стажа траје 300 дана и обухвата:

- 1. Рад на спречавању и сузбијању заразних болести и санитације околине120 дана,
- 2. Рад на пословима дезинфекције, дезинсекције, дератизације и на другим пословима које врши јединица.....30 дана,
- 3. Упознавање са задацима и радом санитарне инспекције150 дана.

1. Рад на спречавању и сузбијању заразних болести и санитације околине – (120 дана)

Приправник спроводи приправнички стаж у хигијенско-епидемиолошким јединицама Института за јавно здравство или хигијенско-епидемиолошким службама дома здравља при чему:

- 1.1. упознаје стање у односу на кретања заразних болести, на опскрбу водом и диспозицију отпадних твари и на друге факторе околине који утичу на људско здравље, на подручје на којем дјелује организација здравства у којој спроводи приправнички стаж,
- 1.2. води евиденцију заразних болести и брине се за уредно пријављивање заразних болести,
- 1.3. учествује при теренским испитивањима појаве заразних болести,
- 1.4. упознаје прописе о надзору над лицима запосленим у промету животних намирница и над другим лицима која подлијежу здравственом надзору, издаје и води евиденцију издатих здравствених листова,
- 1.5. води евиденцију клицоноштва,
- 1.6. узима узорке за хемијске и микробиолошке претраге,
- 1.7. води потребне евиденције и учествује при организацији и извођењу вакцинисања,
- 1.8. припрема инструменте и учествује у вакцинацији,
- 1.9. врши претраге воде и животних намирница које се спроводе у јединици,
- 1.10. учествује при спровођењу надзора над јавним и индивидуалним водоопскрбним објектима,
- 1.11. учествује при вршењу надзора над објектима за диспозицију отпадних твари,
- 1.12. учествује у испитивању животне и радне околине човјека,
- 1.13. учествује у рјешавању санитарно-техничких проблема, оцјењивању пројектне документације, надзор изведбе пројеката индустријских објеката итд.

2. Рад на пословима дезинфекције, дезинсекције, дератизације и на другим пословима које врши јединица – (30 дана)

Приправнички стаж у трајању од 30 дана приправник спроводи на одјељењима за дезинфекцију, дезинсекцију и дератизацију Института за јавно здравство Републике Српске, при чему:

- 2.1. упознаје се са поступцима, препаратима и опремом која се користи у дезинфекцији,
- 2.2. дезинсекција и дератизација,

- 2.3. упознаје се са правилима безбједне примјене пестицида, као и са средствима и заштитом при раду,
- 2.4. упознаје се са прописима који се тичу вршења послова ДДД,
- 2.5. практично врши препознавање врста глодара и чланконожаца значајних за јавно здравство,
- 2.6. учествује у утврђивању и праћењу инфестације глодарима и чланконошцима на терену,
- 2.7. активно учествује у раду теренских екипа при спровођењу дератизације антикоагулантним мамцима, дезинсекције гмижућих и летећих инсеката, те завршне дезинфекције простора и површина.

3. Упознавање са задацима и радом санитарне инспекције – (150 дана)

- 3.1. учествовање у спровођењу санитарног надзора заједно са санитарним инспектором на терену,
- 3.2. упознавање са писањем записника и рјешења у првостепеном поступку,
- 3.3. упознавање са организацијом санитарне инспекције,
- 3.4. превентивни санитарни надзор над изградњом,
- 3.5. превентивни санитарни надзор над спречавањем и сузбијањем заразних болести,
- 3.6. надзор над производњом и прометом предмета опше употребе и животних намирница,
- 3.7. надзор над производњом, кориштењем и прометом отрова,
- 3.8. надзор над водама и средствима снабдијевања водом,
- 3.9. надзор над квалитетом зрака,
- 3.10. хигијенским условима у јавним објектима.

Приправнички стаж у трајању од 150 дана приправник спроводи у општинској санитарној инспекцији.

A.9. дипломирани медицинар радиолошке дијагностике

Програм приправничког стажа за дипломираног медицинара радиолошке дијагностике траје годину дана и састоји се из:

- а) основног дијела и
 - б) стручног дијела.
- а) Основни дио приправничког стажа траје 65 дана и обухвата:

1. Здравствено просвјетивање, превенција болести и промоција здравог начина живљења у трајању од 24 дана:
 - 1.1. основне карактеристике здравственог стања становништва,
 - 1.2. начин процјене хигијенско-епидемиолошке ситуације,
 - 1.3. обавезне имунизације и противепидемијске мјере,
 - 1.4. начин припреме програма здравственог васпитања,
 - 1.5. здравствено васпитни рад у здравственим установама, школама, породици и привредном друштву.
2. Евиденција у здравству и усвајање практичних вјештина из информатике у трајању од 17 дана:
 - 2.1. основне карактеристике здравствене евиденције виталне статистике,
 - 2.2. упознавање са евиденцијама у здравству,

- 2.3. упознавање са припремом извјештавања и припремом планова (седмичних, мјесечних, полугодишњих, годишњих),
- 2.4. усвајање практичних вјештина из медицинске информатике.

- 3. Теоретска и практична обука у пружању хитне медицинске помоћи и начину и условима рада у ванредним приликама у трајању од 24 дана обавља се у служби хитне медицинске помоћи и она обухвата:
 - 3.1. упознавање приправника са организацијом службе у хитној медицинској помоћи,
 - 3.2. правне аспекте пружања прве помоћи,
 - 3.3. тријажу повријеђених и обољелих,
 - 3.4. препознавање са различитим стањима код повријеђених,
 - 3.5. препознавање са знаковима који угрожавају виталне функције,
 - 3.6. препознавање са знаковима приликом унутрашњег крварења код различитих повреда,
 - 3.7. начин заустављања крварења,
 - 3.8. поступак приликом губитка свијести (колапс, кома и привидна смрт),
 - 3.9. начин имобилизације прелома,
 - 3.10. вјештачко дисање,
 - 3.11. поступак са психотично немирним пацијентима,
 - 3.12. начин и услови рада у ванредним приликама.

б) Програм стручног дијела приправничког стажа траје 300 дана и обухвата:

1. Радиотерапија	60 дана
2. Локална апликација изотопа	30 дана
3. Радиолошка дијагностика	60 дана
4. Абдоминална дијагностика	21 дан
5. Торакална дијагностика	21 дан
6. Снимање костију и абдомена	21 дан
7. Контрастна дијагностика	7 дана
8. Дјечја рендгенска дијагностика	8 дана
9. Рад на методама радиолошког приказивања	21 дан
10. Заштита од јонизујућег зрачења	15 дана

1. Радиотерапија – (60 дана)

1.1. Изводи све послове и задатке дипломираног инжењера медицинске радиологије приликом радиотерапије, као што су:

- 1.1.1. намијештање пацијента,
- 1.1.2. спровођење радиотерапије,
- 1.1.3. заштита пацијента и особља од зрачења и друго.

1.2. Упознаје се са стандардним и специјалним методама радиотерапије – интерстицијске, интракавитарне и брахитерапије, те метода терапијске примјене радионуклеида и њихове практичне вриједности у лијечењу злоћудних тумора.

2. Локална апликација изотопа – (30 дана)

Изводи све послове и задатке код локалних апликација изотопа и спроводе заштиту пацијента и особља од зрачења.

3. Радиолошка дијагностика – (60 дана)

- 3.1. изводи рендгенско снимање торакалних органа, стандардну технику снимања плућа, тврду технику снимања плућа, слојевно снимање,
- 3.2. изводи стандардне и специјалне снимке костију и зглобова,
- 3.3. помаже при извођењу контрастних рендгенских претрага, као што су урографије, ангиографије, лимфографије, холангиографије,
- 3.4. учествују при дијаскопским претрагама пробавног тракта,
- 3.5. учествују при снимању методом компјутеризоване томографије,
- 3.6. учествују при ултразвучним дијагностичким претрагама по органским системима,
- 3.7. самостално раде обраду рендгенског филма,
- 3.8. изводе обраду рендгенског филма у аутоматској комори и припрема се за обраду филма руком,
- 3.9. припрема хемикалије за аутоматску обраду филма,
- 3.10. одржава коморе за аутоматску обраду рендгенског филма.

4. Абдоминална дијагностика – (21 дан)

- 4.4. асистира код дијаскопије желуца, припрема контрастно средство,
- 4.5. асистира код иригоскопије и припрема контрастно средство,
- 4.6. даје упутства болеснику при извођењу претрага, спроводи заштиту код млађих пацијената упућених на дијаскопију,
- 4.7. врши и друге претраге у абдоминалној дијагностици.

5. Торакална дијагностика – (21 дан)

- 5.4. врши снимање плућа у типичним пројекцијама,
- 5.5. врши томографска снимања,
- 5.6. врши снимања тврдом и стандардном техником,
- 5.7. асистира при дијаскопији плућа и срца,
- 5.8. асистира код бронхографије,
- 5.9. спроводи заштиту пацијента од зрачења,
- 5.10. врши и друге претраге у торакалној дијагностици.

6. Снимање костију и абдомена – (21 дан)

- 6.4. изводи стандардне и специјалне снимке костију,
- 6.5. изводи нативне снимке абдомена и уротракта,
- 6.6. изводи снимке трауматизованих пацијената,
- 6.7. изводи снимке на одјељењу (у стационару) и у операционој сали,
- 6.8. спроводи заштиту пацијента од зрачења.

7. Контрастна дијагностика – (7 дана)

- 7.4. учествује при извођењу екскреторних урографија, изводи снимање,
- 7.5. учествује при извођењу холангиографија,
- 7.6. асистира при интервенцијским радиолошким претрагама.

8. Дјечја рендгенска дијагностика – (8 дана)

- 8.4. изводи све рендгенске снимке код дјете уз примјену мјера заштите од зрачења,
- 8.5. асистира при дијаскопијама код дјете.

9. Рад на методама радиолошког приказивања – (21 дан)

- 9.1. припрема пацијента и асистира при извођењу компјутеризоване томографије абдомена, главе и кичме,
- 9.2. припрема контрастна средства за компјутеризовану томографију,
- 9.3. самостално изводи обраду филмског материјала при компјутеризованој томографији,
- 9.4. асистира при ултразвучним дијагностичким претрагама и терапијским интервенцијским захватима,
- 9.5. врши и друге претраге.

10. Заштита од јонизујућег зрачења – (15 дана)

- 10.1. методе заштите пацијента и особља од јонизујућег зрачења,
- 10.2. експозиционе дозе у рендген дијагностици, максимално допуштени ризици зрачења, заштита рендген уређаја у просторијама, хемијска и биолошка заштита, заштита од зрачења код појединих снимака, заштита од зрачења: при дијаскопијама, извођењу ангиографије, стоматолошкој пракси, у радиотерапији, код интервенција у радиологији, при раду са радиоизотопима (радиоизотопна лабораторија), од нејонизујућих зрачења (микровално, ласерско и ултразвук), заштита становништва од зрачења поријеклом из природних извора и у акцидентним ситуацијама, радиолошка контаминација и деконтаминација, остали ризици у радиологији (реакција на контрастна средства, удар електричне струје, гушења и прва помоћ код тих стања).

Наведени програм стручног дијела приправничког стажа од т. 1. до 10, у трајању од 264 дана приправник спроводи у радиолошким институцијама.

11. Рад у нуклеарној медицини – (36 дана)

- 11.1. упознавање са радом у нуклеарној медицини, радиофармацима, начином њиховог добијања, складиштењем, „мужом“ генератора и мјерењем радиоактивности, израчунавањем тачног волумена и активности, асептичким обиљежавањем радиофармака,
- 11.2. обучавање за руковање опремом и обезбјеђивањем тачности и поузданости опреме, постављање болесника у одговарајући положај, упознавање са основним параметрима за избор оптималних услова прегледа и са заштитом од зрачења и оптимизацијом дозе, као и вођењем медицинске документације и евиденције.

Наведени програм стручног дијела приправничког стажа под тачком 11, у трајању од 36 дана, приправник спроводи у нуклеарној медицини.

A.10. Дипломирани медицинар лабораторијске дијагностике

Програм приправничког стажа за дипломираног медицинара лабораторијске дијагностике траје годину дана и састоји се из:

- а) основног дијела и
- б) стручног дијела.

а) Основни дио приправничког стажа траје 65 дана и обухвата:

1. Здравствено просвјетивање, превенција болести и промоција здравог начина живљења у трајању од 24 дана:
 - 1.1. основне карактеристике здравственог стања становништва,
 - 1.2. начин процјене хигијенско-епидемиолошке ситуације,

- 1.3. обавезне имунизације и противепидемијске мјере,
- 1.4. начин припреме програма здравственог васпитања,
- 1.5. здравствено васпитни рад у здравственим установама, школама, породици и привредном друштву.

2. Евиденција у здравству и усвајање практичних вјештина из информатике у трајању од 17 дана:

- 2.1. основне карактеристике здравствене евиденције виталне статистике,
- 2.2. упознавање са евиденцијама у здравству,
- 2.3. упознавање са припремом извјештавања и припремом планова (седмичних, мјесечних, полугодишњих, годишњих),
- 2.4. усвајање практичних вјештина из медицинске информатике.

3. Теоретска и практична обука у пружању хитне медицинске помоћи и начину и условима рада у ванредним приликама у трајању од 24 дана обавља се у служби хитне медицинске помоћи и она обухвата:

- 3.1. упознавање приправника са организацијом службе у хитној медицинској помоћи,
- 3.2. правне аспекте пружања прве помоћи,
- 3.3. тријажу повријеђених и обољелих,
- 3.4. препознавање са различитим стањима код повријеђених,
- 3.5. препознавање са знаковима који угрожавају виталне функције,
- 3.6. препознавање са знаковима приликом унутрашњег крварења код различитих повреда,
- 3.7. начин заустављања крварења,
- 3.8. поступак приликом губитка свијести (колапс, кома и привидна смрт),
- 3.9. начин имобилизације прелома,
- 3.10. вјештачко дисање,
- 3.11. поступак са психотично немирним пацијентима,
- 3.12. начин и услови рада у ванредним приликама.

б) Програм стручног дијела приправничког стажа траје 300 дана и обухвата:

1. Медицинска биохемија120 дана
2. Хематологија120 дана
3. Бактериологија и паразитологија60 дана

1. Медицинска биохемија – (120 дана)

Приправнички стаж обухвата:

- 1.1. комплет стандардних претрага урина са седиментом,
- 1.2. претраге желудачног сока (одређивање ацидитета и млијечне киселине, те микроскопске претраге),
- 1.3. претраге столице (жучне боје, крви и пробављивости хране),
- 1.4. претраге крви и серума (одређивање глукозе у крви и оптерећења глукозом – OGTT, директни и индиректни билирубин, тимолсублимат, AF, KF, LDH, AST, ALT, GGT, одређивање укупних протеина, урее, амилазе у серуму),
- 1.5. претраге пунктата,
- 1.6. претраге ликвора,
- 1.7. електрофорезу протеина,

- 1.8. одређивање мокраћне киселине, креатинина,
 - 1.9. одређивање липида – триглицерида, холестерола, HDL холестерола,
 - 1.10. одређивање K, Na, Ca, бикарбоната, Mg, анорганског фосфора и хлорида,
 - 1.11. одређивање Fe и Cu,
 - 1.12. и друге претраге које се врше у медицинско-биохемијској лабораторији.
- Овај дио приправничког стажа у трајању од 120 дана приправник спроводи у медицинско-биохемијској лабораторији.

2. Хематологија – (120 дана)

Приправнички стаж обухвата:

- 2.1. бројање крвних станица, одређивање хемоглобина, хематокрита и индекса боје,
- 2.2. прављење размаза периферне крви,
- 2.3. бројање крвних размаза, бројање ретикулоцита, базифилно пунктираних еритроцита, тромбоцита и еозинофилних гранулоцита,
- 2.4. седиментацију еритроцита,
- 2.5. осмотску резистенцију еритроцита, вријеме крварења, вријеме згрушавања, протромбинско вријеме,
- 2.6. претраге код болести бијеле лозе,
- 2.7. претраге код болести црвене лозе,
- 2.8. одређивање крвне групе и РХ фактора,
- 2.9. и друге претраге које се врше у хематолошкој лабораторији.

Овај дио приправничког стажа у трајању од 120 дана приправник спроводи у хематолошкој лабораторији.

3. Бактериологија и паразитологија – (60 дана)

Приправнички стаж обухвата:

- 3.1. вађење крви,
- 3.2. припрему серума за извођење реакција на луес (WaR, MKR II, VDLR, Citohol) на бруцеле (Wiright), на салмонеле (Widar), на стрептококе (ATS),
- 3.3. узимање бриса ждријела, носа, ува, ректума,
- 3.4. преузимање столице, урина и осталог материјала – ради бактериолошке претраге,
- 3.5. припремање подлога и стакла за стерилизацију,
- 3.6. одређивање рН подлога, пуњење шећера и бујона у епрувете, разлијевање стерилних подлога,
- 3.7. засађивање столица и урина на одговарајуће подлоге, пресађивање сумњивих колонија на круте и текуће подлоге,
- 3.8. увођење налаза у протокол,
- 3.9. бојење и микроскопирање препарата,
- 3.10. обрађивање столице за паразитолошке претраге (MIFC, FLOTACIJA),
- 3.11. микроскопирање паразитолошких препарата,
- 3.12. и друге претраге које се врше у микробиолошкој лабораторији.

Овај дио приправничког стажа у трајању од 60 дана приправник спроводи у микробиолошкој лабораторији.

Б. ЗДРАВСТВЕНИ РАДНИК СРЕДЊЕГ ОБРАЗОВАЊА

Програм приправничког стажа траје 182 дана, за:

- Б.1. медицинску сестру/медицинског техничара,

- Б.2. медицинску сестру за породилјко-гинеколошку здравствену његу/акушерско-гинеколошког техничара,
- Б.3. санитарног техничара
- Б.4. лабораторијски техничар
- Б.5. лабораторијско-санитарног техничара,
- Б.6. фармацеутског техничара,
- Б.7. зубног техничара,
- Б.8. стоматолошку сестру/техничара,
- Б.9. физиотерапеутског техничара,
- Б.10. дијететичара.

Програм приправничког стажа обухвата:

Б.1. Медицинска сестра/медицински техничар

Програм приправничког стажа за медицинску сестру/медицинског техничара обухвата:

1. Оспособљавање кроз практичан рад за самостално обављање општих и специјализованих послова здравствене његе,
2. усмјеравање на савладавање метода и поступака у циљу пружања здравствене заштите у домену примарне, секундарне или терцијарне превенције,
3. примјену методе асепсе и антисепсе и рад у асептичним условима, а посебно на спречавању интрахоспиталних инфекција,
4. упознавање са основним принципима и циљевима здравствено-васпитног рада и учествовање у спровођењу здравствено васпитања као интегралног рада у свакодневној пракси,
5. упознавање са примјеном принципа исхране здравих и болесних људи,
6. практичан рад на вођењу основне медицинске документације и евиденције.

Приправнички стаж за медицинску сестру/медицинског техничара обавља се:

- а) у дому здравља92 дана,
 - б) у стационарној здравственој установи90 дана.
-укупно 182 дана

Б.2. Медицинска сестра за породилјко-гинеколошку здравствену његу/акушерско-гинеколошки техничар:

Програм приправничког стажа за медицинску сестру за породилјко-гинеколошку здравствену његу/акушерско-гинеколошког техничара обухвата:

1. Припремање потребног материјала, прибора и инструмената за рад,
2. припремање пацијенткиње за преглед и гинеколошке интервенције,
3. обучава се у контроли виталних функција, спровођењу терапије и узимању материјала за анализе,
4. припрема пацијенткиње за операцију и спроводи његу оперисаних пацијенткиња,
5. води медицинску документацију,
6. врши пријем и тријажу трудница,
7. прати стања труднице у сва четири порођајна доба,

8. спроводи здравствено-васпитни рад са трудницом и бабињаром,
9. њега и контрола труднице код патолошких трудноћа,
10. спровођење свих хигијенско-епидемиолошких мјера и спречавање интрахоспиталних инфекција.

Приправнички стаж за медицинску сестру за породичко-гинеколошку здравствену његу/акушерско-гинеколошког техничара обавља се:

- а) у дому здравља92 дана,
 - б) у стационарној здравственој установи90 дана.
-укупно 182 дана

Б.3. Санитарни техничар

Програм приправничког стажа за санитарног техничара обухвата:

1. Прати стање у односу на кретање заразних болести, снабдијевањем водом и диспозиције отпадних материјала и друге факторе околине који утичу на људско здравље, на подручју на коме дјелује здравствена установа,
2. врши надзор над лицима запосленим у промету намирница и над другим лицима која подлијежу здравственом надзору,
3. издаје и води евиденцију санитарних књижица,
4. води евиденцију клицоноша,
5. узима узорке за хемијска и микробиолошка испитивања и води потребну евиденцију,
6. врши надзор над јавним и индивидуалним водним објектима, као и објектима за диспозицију отпадних материја,
7. учествује у испитивању животне и радне средине, ради на пословима дезинфекције, дезинсекције и дератизације.

Приправнички стаж обавља се у Институту за јавно здравство.

Б.4. Лабораторијски техничар

Програм приправничког стажа за лабораторијског техничара, обухвата

- а) клиничко-биохемијску лабораторију62 дана,
 - б) хематологију60 дана,
 - в) микробиолошку лабораторију60 дана.
-укупно 182 дана

Програм обухвата:

1. узимање и пријем биолошког материјала од пацијената;
2. обиљежавање, припрема за рад биолошког материјала;
3. самостално извођење повјерених анализа;
4. упознавање са основним принципима рада апарата на којима изводи анализе.

Б.5. Лабораторијско-санитарни техничар

Приправнички стаж обавља се у половини времена програма санитарног техничара, а половину времена програма лабораторијског техничара.

Б.6. Фармацеутски техничар

Програм приправничког стажа фармацеутског техничара, обухвата:

- а) Израда и издавање лијекова152 дана (апотека)
- б) Израда галенских препарата30 дана (галенска лабораторија)
.....укупно 182 дана

а) Израда и издавање лијекова – 152 дана (апотека) обухвата:

1. упознавање са просторијама и опремом у апотеци,
2. упознавање са организацијом рада у апотеци, обавезама и одговорностима здравствених радника, те са основним начелима етике и деонтологије,
3. упознавање са законским прописима који регулишу апотекарску дјелатност,
4. упознавање са законским прописима који регулишу стављање лијекова и медицинских средстава у промет,
5. упознавање са циљевима добре апотекарске праксе,
6. упознавање са сертификационим и акредитационим стандардима за апотеке,
7. издавање лијекова са режимом издавања без рецепта, те упознавање са обавезом давања упутства које се односи на лијек који се издаје,
8. упознавање и издавање других производа који се законским прописима могу прометовати у апотеци, и улогом фармацеутског техничара при његовом избору и примјени,
9. израда свих облика магистралних и галенских припрема који у свом саставу не садрже супстанце јаког и врло јаког дјеловања према прописима фармакопеје или другим важећим прописима, избора амбалаже, сигналирање и издавање израђених припрема,
10. вођење лабораторијског дневника,
11. упознавање са прописаним евиденцијама у апотеци, ако и њено вођење,
12. упознавање са административним пословима у апотеци,
13. поступање са отпадом (фармацеутски, опасни, хемијски),
14. упознавање са обавезном стручном литературом и њено праћење.

б) Израда галенских препарата – 32 дана (галенска лабораторија) обухвата:

1. упознавање са простором и организацијом рада у галенској лабораторији, као и са прописима добре произвођачке праксе у изради галенских препарата,
2. упознавање са опремом, прибором и фармацеутским операцијама израде галенских препарата,
3. припрема пречишћене воде,
4. израда свих облика галенских препарата према прописима фармакопеје или другим важећим прописима, избор амбалаже, сигналирање израђених препарата,
5. упознавање са чувањем, складиштењем и издавањем израђених препарата,
6. вођење лабораторијског дневника,
7. упознавање са административним пословима у галенској лабораторији,
8. упознавање и служење са стручном литературом.

Б.7. Зубни техничар

Програм приправничког стажа за зубног техничара обухвата:

- а) мобилна протетика75 дана

б) фиксна протетика	75 дана
в) ортодонтски апарати	32 дана
.....укупно:	182 дана

Програм обухвата:

1. израду свих фаза рада код једнодјелних ливених и фасетираних круница, дјелимичних круница, инлеја, надградње, намјенских круница свих врста, мостова који су програмом предвиђени за четврти степен,
2. израда свих фаза рада тоталних и парцијалних протеза (класичних, али и скелетираних протеза и ретенционих елемената) од анатомског отиска до дефинитивне обраде, и полирање, као и израда свих врста репаратура парцијалних и тоталиих протеза,
3. израда ортодонтских апарата од соклирања модела (израда различитих ортодонтских кукица и опруга) до дефинитивне израде са уградњом елемената.

Б.8. Стоматолошка сестра/техничар

Програм приправничког стажа за стоматолошку сестру/техничара обухвата:

а) превенција и дјечја стоматологија	30 дана
б) болести зуба	45 дана
в) парадонтологија и болести уста	30 дана
г) орална хирургија	45 дана
д) стоматолошка протетика	32 дана
укупно:.....	182 дана

1. Програм Пријема пацијената и припрема за стоматолошке интервенције,
2. припрема радног мјеста за дијагностичке процедуре,
3. конзервативну и хируршку терапију на одјељењима предвиђеним планом и програмом приправничког стажа,
4. припрема инструмената, прибора, медикамената и материјала за стоматолошке интервенције на одјељенима предвиђеним планом приправничког стажа и асистирање стоматологу за вријеме извођења интервенција,
5. распремање радног мјеста после стоматолошких интервенција,
6. дезинфекција и стерилизација инструмената и материјала, чишћење и дезинфекција прибора и апарата,
7. контрола стерилизације,
8. требовање и чување инструмената, материјала, медикамената и потребног прибора и бригаа о њиховом правилном утрощу,
9. вођење и чување стоматолошке документације,
10. спровођење превентивних мјера и здравствено-васпитни рад.

Б.9. Физиотерапеутски техничар

Програм приправничког стажа за физиотерапеутског техничара, обухвата:

а) дом здравља (ЦБР центар)	120 дана
б) стационарна здравствена установа	62 дана
укупно:.....	182 дана

Програм приправничког стажа за физиотерапеутског техничара обухвата: Оспособљавање кроз практични рад за самостално обављање послова и задатака своје струке у циљу пружања здравствене заштите и спровођења терапијских процедура у области: фото-терапије, термотерапије, хидротерапије, криотерапије, механотерапије, електротерапије, сонотерапије, вођење одговарајуће документације.

Б.10. Дијететичар

Програм приправничког стажа за дијетичара, обухвата:

У области унапређивања исхране, приправник се упознаје са антропометријским инструментима и мјерењима и процјеном стања ухрањености, са начином утврђивања енергетских потреба, као са и потребама за хранљивим и заштитним материјама, са протоколима израде дијета здравих и болесних лица.